लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

शैलुङ गाउँपालिका, दोलखा

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

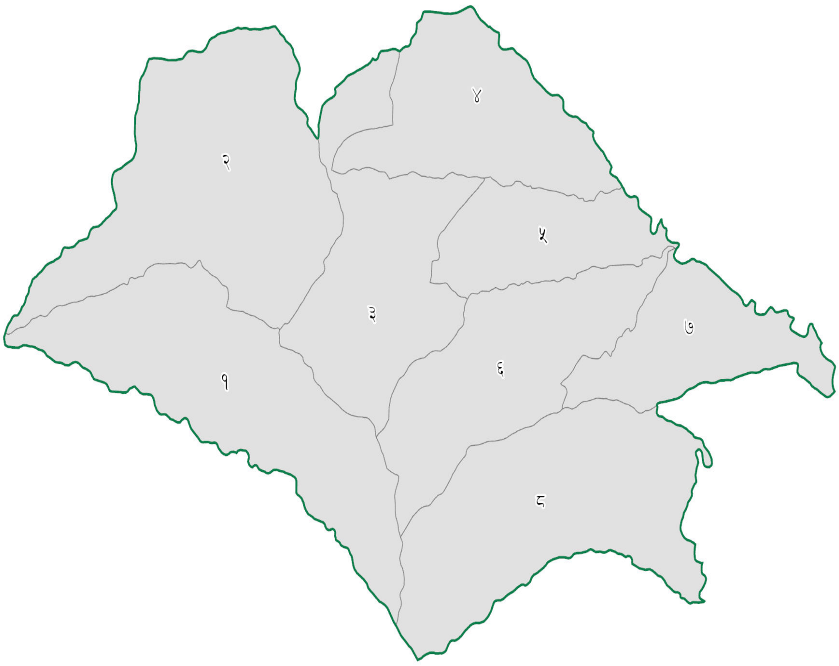

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

शैलुङ गाउँपालिका, दोलखा

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि
(VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्द्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be A Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य
(MISSION)

राष्ट्रलाई स्वतन्त्र एवं गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide independent and Quality Audit Service to the Nation)

मूल्य मान्यता
(CORE VALUES)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८०।८१ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुऱ्याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)
महालेखापरीक्षक

२०८२ वैशाख

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
बागमती प्रदेश लेखापरीक्षण निर्देशनालय
काठमाडौं

प.सं.:2081/82 मिति : २०८२-२-७

च.न.:FAR/2080-81/LOC/310

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

श्री अध्यक्षज्यू,
शैलुङ गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
दोलखा।

कैफियतसहितको राय

हामीले कालिका गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन,बजेटको तुलनात्मक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौँ।

हाम्रो रायमा,यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक, पेश भएको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकिकृत बार्षिक प्रतिवेदन आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन,२०७६ लगायत सम्वन्धित प्रचलित कानुनबमोजिम एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणी समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान नगदमा आधारित र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन,२०७६ लगायत सम्वन्धित प्रचलित कानुन बमोजिम सारभूतरूपमा सही तथा यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ

१. कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय संचित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ। पालिकाले पेश गरेको एकीकृत वित्तीय विवरण (म.ले.प. फा. नं. २७०) मा अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त भएको सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रू ११ करोड ५७ लाख ९६ हजार, गरिबीसँग विश्वेश्वर कार्यक्रमको रू.४ लाख गरी रू १४ हजार एवं स्वास्थ क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको रु २३ लाख ३७ हजार सुत्रमा समावेश गरेको छैन।

२. गाउँपालिकाको रु १ अर्ब २४ करोड २५ लाख २५ हजार लेखापरीक्षण गरिएकोमा रू १ करोड ६१ लाख ७९ हजार बेरुजू देखिएको छ। सो सम्बन्धमा रु ३ लाख ९२ हजारको प्रतिक्रिया प्राप्त भएकोमा सो उपर कारबाही भई बाँकी बेरुजु

असुल गर्नुपर्ने रू.२ लाख ७ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रू.७ लाख ९६ हजार र नियमित गर्नुपर्ने रु १ करोड ४७ लाख ८३ हजार रहेको छ। गत वर्षसम्म रु.८ करोड ७५ लाख १२ हजार बेरुजू बाँकी रहेकोमा रू २१ हजार सम्परिषण भई हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजू रु.१० करोड ३२ लाख ७७ हजार रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणकोबेहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

३.गाउँपालिकाले वित्तीय विवरण नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचामा तयार गरेकोमा लेखा टिप्पणीहरू ८, १४, १७, सम्पत्ती तथा राजश्व लगायतका विवरणहरू खुलासा गरेको छैन।
लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान,लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। एकीकृत वित्तीय विवरण तयार गर्ने कालिका गाउँपालिकासँग हामी स्वतन्त्र छौं । त्यसका लागि स्वीकृत आचारसंहिताअनुसार हामीले काम गरेका छौँ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त भएका आधार र प्रमाणहरू राय व्यक्त गर्न पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्नेमा विश्वस्त छौं।

अन्य बेहोरा

यो गाउँपालिकाको लेखापरीक्षणबाट स्रोत र साधनको प्राप्तिको प्रक्षेपण यथार्थपरक नभएको, लक्ष्यअनुसार असुली नभएको, कर्मचारीको दरबन्दी अनुसार स्थायी पदपूर्ति नभएका कारण विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा असर परेको, अनुदानको पर्याप्त अनुगमन नभएको, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको लगायतका वेहोरा यस लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएको छ।

वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन को जिम्मेवारी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम वित्तीय जिम्मेवारी र जवाफदेहिता जिम्मेवार व्यक्तिमा रहेको हुन्छ । त्यसैगरी नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भई महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट लागु भएको नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) बमोजिम आर्थिक कारोवारको सही र यथार्थ अवस्था चित्रण हुने हुने गरी वित्तीय विवरण तयार गर्ने तथा जालसाजी वा त्रुटीका कारण वित्तीय विवरण सारभूतरूपमा गलत आँकडा रहित बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी कालिका गाउँपालिका व्यवस्थापनमा रहेको छ। गाउँ कार्यपालिका, गाउँपालिका प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण उपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय विवरण समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रुपमा गलत आँकडारहित रहेको छ भनीयथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी रायसहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेकोनेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम लेखापरीक्षण कार्यसम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी

वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुँदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूतरूपमा गलत आँकडा मानिएको छ।

(तारा प्रसाद पाण्डे)

नायब महालेखापरीक्षक

चालु वर्षको बेरुजु

बेरुजु वर्गीकरण

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट फछ्यौंट			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु							
										असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने						पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की	
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती									
८२	५३	१६१७९०४०	०	३	३९२९८९	०	८२	५०	१५७८६०५१	२०७३०३	१४७८२५५५	७९६१९३	०	०	१५५७८७४८	०	

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति (रु हजारमा)

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
दोलखा	८७५१२	०	२१	८७४९१	०	१५७८६	१०३२७७

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको छोटकरी व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०८०/८१	४२.३	विविध परीक्षण	३७७८४९.०
२	२०८०/८१	३६	प्रमाण पेश	४१४०.०
३	२०८०/८१	७१.२	ठेक्का तथा खरिद ब्यवस्थापन	११०००.०
४	२०७९/८०	५४	बढी भुक्तानी	२११५०.०
जम्मा				४१४१३९

(८०३२२३५०७३०० - शैलुङ गाउँपालिका, दोलखा)

परिचय

१ **परिचय**

(क) कार्यालय परिचय :- स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारीणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले यस पालिकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह-अस्तित्व र समन्वयलाई प्रर्वद्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु पालिकाको उद्देश्य रहेको छ । यस पालिका अन्तर्गत ८ वडा,४२ गाउसभा सदस्य१२८.६७ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल तथा २२७३८ जनसंख्या रहेको छ । ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हुनेछ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, आर्थिक व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८१ ।८।३ देखि २०८१ ।८। ६ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग मिति २०८१।८।६मा छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- कार्यालयको विनियोजनतर्फ आय – व्यय को रू ६७,०६,४९,७८८।६१ लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणको क्रममा असुली :- लेखापरीक्षणको क्रममा निम्नानुसारको रु. १,२७,८०७।– असुल भइ दाखिला प्रमाण पेश भएको छ ।

सि.नं	संचित कोष	दाखिला मिति	बिवरण	रकम रु.
१	स्थानीय	२०८१।०८।०४	भ्रमण खर्च बढी भुक्तानी असुली	१३०००
२	संघ	२०८१।०८।०६	पारीश्रमिक कर कट्टा नगरेको असुली	७१०२७
३	स्थानीय	२०८१।०८।०६	एम्बुलेन्सको आम्दानी दाखिला नगरेको असुली	१०५००
४	स्थानीय	२०८१।०८।०६	मर्मत खर्च बढी भुक्तानी असुली	२५००
५	संघ	२०८१।०८।०६	प्रविधि हस्तान्तरणमा बढी भुक्तानी असुली	२८०००
६	स्थानीय	२०८१।०८।२८	प्रेम बहादुर भण्डारीलाई बढि भूक्तानी भएको रकम	२७८०

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ **वित्तीय विवरण परीक्षण**

२.१ **वित्तीय प्रतिवेदन-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२(२) मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले २०७६।२।१९ मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ ।पालिकाले उपलव्ध गराएको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) सम्बन्धमा निम्नाानुसार देखिएको छ ।

आय व्यय विवरण

शैलुङ्ग गाउँपालिका, दोलखा

आ.व. २०८०।८१

सि.नं	आयतर्फ			सि. नं	व्ययतर्फ		
	विवरण	रकम	रकम		विवरण	रकम	रकम
१	गत वर्षको जिम्मेवारी		**64994483.5**	१	गाँउपालिका खर्च		**518421726.3**
	क) संचित कोष	**53781981.11**			चालु खर्च	**315972325.8**	
	ख) अन्य कोष	**11212502.39**			पूँजीगत खर्च	**202449400.6**	
२	राजस्व (आन्तरिकआय)		**97724158.4**	२	अन्तरसरकारी निकासा		**118447860**
	क) आन्तरिक राजस्व	**6148021.23**			सामाजिक सुरक्षा	**115796000**	
	ख) राजस्व बाँडफाँड	**91576137.17**			स्वास्थ्य पुर्वाधार		
	ग) अन्यआय				गरिविसंग विश्वेश्वर कार्यक्रम	**414710**	
३	वित्तीय हस्तान्तरण संघ		**331923678.4**		स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	**2337150**	
	क) वित्तीय समानीकरणअनुदान	**103416000**			महिला शसत्तिकरण कार्यक्रम		
	ख) सशर्तअनुदान	**197137093.4**		3	मौज्दात		**33780202.3**
	ग)समपूरक अनुदान	**5000000**		५	क संचित कोष खाता	**19327901.19**	
	घ) विशेषअनुदान	**26370585**		६	ख) प्रकोप व्यवस्थापन कोष		
४	प्रदेश सरकारबाट प्राप्तअनुदान		**41576828**	७	ग_धरौटी आय	**15376023.7**	
	क) वित्तिय समानीकरण अनुदान	**11562000**			क_विविध कोष खाता	**923722.59**	
	ख) सशर्तअनुदान	**15218647**					
	ग) समपुरक अनुदान	**8108174**					
	घ) विशेषअनुदान	**6687647**					
५	विभिन्न कोष तर्फकोआय		**15982780.31**				
	क_विविध कोष खाता	**0**					
	ख) प्रकोप व्यवस्थापन कोष	**0**					
	ग_धरौटीआय	**9106223.48**					
	घ) विविध खर्च खाता	**6876556.83**					
६	अन्तर सरकारी निकासा		**118447860**				

	सामाजिक सुरक्षा	**115796000**					
	गरिविसंग विश्वेश्वर कार्यक्रम	**414710**					
	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	**2337150**					
	महिला शसत्तिकरण कार्यक्रम						
	जम्मा		**670649788.6**		जम्मा		**670649788.6**

२.२ **वित्तीय विवरणको यथार्थता-** पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवदेन गर्नु पर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) तयार गर्नु पर्छ । पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रू११,५७,९६,०००।०० स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको रू२२,३७,१५०।००गरिबसंग विशेश्वर कार्यक्रमको रू.४१४७१० गरी रू ११,८४,४७,८६०।०० सुत्रमा लेखाङ्कन गरेको छैन । जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरणसमेत पूर्ण नहुँदा पालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन । तसर्थ सबै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

२.३ **कट्टी रकम दाखिला नभएको** -आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ मा कट्टी रकम राजस्व खातामा दाखिला गर्नु पर्ने ब्यवस्था छ । यस कार्यालयले आर्थिक बर्ष २०८०।८१ मा कट्टी भई खातमादाखिला गर्न बाकी रहेको रू ६५९५५।०० सम्वन्धित कोष दाखिला गरेको देखिएन । अत कार्यालयले उक्त कट्टी रकम एकिन गरी सम्वन्धित कोषमा दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नु पर्ने देखिएको रू

प्रमाण पेश नगरेको	६५,९५५

२.४ **फरक हिसाब** – यस पालिकालेसुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहायअनुसार गत वर्षको जिम्मेवारी रु६४९९४४८३।५०यस वर्षको प्राप्ति रु६०५६५५३०५।१यस वर्षको भुक्तानी रु६३६८६९५८७।३र बैङ्क मौज्दात रु३३७८०२०२।६रहेको छ । सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरु समाविष्ट गरीम.ले.प.फा.नं.२७० लेपालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

विवरण	गतवर्षको जिम्मेवारी	यसवर्षको प्राप्ति	यसवर्षको भुक्तानी	बैङ्क मौज्दात
सुत्र अनुसारको वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं. २७०)	६,४९,९४,४८३।५०	४८,७२,०७,४४५।१	५१,८४,२१,७२६।३	३,३७,८०,२०२।३
एकीकृत आर्थिक विवरणअनुसार	६,४९,९४,४८३।५०	६०,५६,५५,३०५।१	६३,६८,६९,५८७।३	३,३७,८०,२०२।६
फरक		११,८४,४७,८६०।००	११,८४,४७,८६०।००	

२.५

बैङ्क हिसाब विवरण- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७६ अनुसार पालिकाको कारोबार, आय व्ययको लेखा प्रणाली तथा राजस्व र खर्च शीर्षकको वर्गीकरणअनुसार लेखाङ्कन र बैङ्क हिसाब मिलान विवरण (म.ले.प.फा.नं.२१२) तयार गरी हिसाब भिडान समेत गर्नुपर्दछ । पालिकाले बैङ्क हिसाब मिलान विवरण तयार नगरेको कारण वर्षान्तमा स्रेस्ता र बैङ्क मौज्दात देहाय अनुसार छ ।

सि न	खाता	स्रेस्ताअनुसार मौज्दात रु.	बैङ्क स्टेटमेन्टअनुसार वर्षान्तको मौज्दात रु.	फरक रु.
१	आन्तरिक राजस्व खाता	००।००	००।००	
२	बाँडफाटबाट पाप्त राजस्व खाता	००।००	००।००	
३	आन्तरिक अनुदान खाता	००।००	००।००	
४	चालु खर्च खाता	००।००	००।००	
५	पुजिगत खर्च खाता	००।००	००।००	
६	बिबिध खर्च खाता	९,२३,७२२।५९	९,७९,५३७।७६	
७	स्थानिय तह धरौटी खाता	१,५३,७६,०२३।७	१,५३,७६,०२३।७	
८	प्रकोप ब्यवस्थापन कोष	२,८६३।६७	२,८६३।६७	
९	स्थानिय तह संचितकोष खाता	१,९३,२७,९०१।२७	१,९३,२७,९०१।२७	
	जम्मा	३,३७८०,२०२।३	३,५७,८६,३२६।४	

पालिकाले म.ले.फा.नं. २१२ तयार गरी स्रेस्ता र बैङ्क बीच हिसाब मिलान गर्नुपर्दछ । कार्यालयले हिसाव मिलान नगरेकोले म. ले. प. फा. न.२७० सुत्रको अनुसूची भिडान गर्दा प्रदेश सशर्तको रू ३२,९५,६८४।००। प्रदेश लेखा ईकाइ कार्यालय दोलखामा र संघिय सर्शतको र रू १,८८,४६,२००।५७ को ले नि कर्यालय दोलखाामा समेत गरी जम्मा रू २,२१,४१,८८४।५७ मिति २०८१।३। ३०खमा दाखिला भएको देखिन्छ । कार्यालयको श्रेस्ता भन्दा बैक बढी रू २,००६,१२४।१० मौज्दात बाँकी देखिन्छ । अतः कार्यालयले हिसाव मिलान गरी पेश गर्नुपर्दछ ।

३ **बजेट पेश, पारित र अख्तियारी**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ म स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजश्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।यस स्थानीय तहमा उपाध्यक्ष श्री पार्वती कार्की थापा ले मिति २०८१।०३।१० गते रु ६१ करोड ४३ लाख ४८ हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा मिति २०८१।०३।११ मा पारित भएको छ।यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले मिति २०८१।०३।१२ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ ।

४ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको भएता पनि आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

५ **बजेट सीमा निर्धारण समिति**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६(१) बमोजिम पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण तथा सोको सन्तुलित वितरणको खाका र बजेट सीमा निर्धारण गर्न ७ सदस्यीय स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठनको व्यवस्था छ।उक्त समितिले आयको प्रक्षेपण, साधनको सन्तुलित वितरणको खाका, बजेटको कूल सीमा, बजेटको क्षेत्रगत सीमा निर्धारण, बजेट तथा कार्यक्रमको प्रथमिकिकरण, विषयक्षेत्रगत बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन तय गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरु फाल्गुन महिनाभित्र सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने र बजेट प्रक्षेपण गर्दा बजेट वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत प्रक्षेपण तयार गर्नुका साथै तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले चैत्र १५ गतेभित्र पालिकाका विषयगत शाखा तथा वडा समितीलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेकोमा पालिकाले समितिको गठन गरेको छैन । ऐनमा व्यवस्था भएअनुसार बजेट सीमालगायत क्षेत्रगत विषय समेटी बजेट प्रक्षेपण सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा एवं सोको पालनामा सम्बन्धित पदाधिकारीको ध्यान जानुपर्दछ ।

६ योजना संसोधन तथा रकमान्तर

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४१ मा विनियोजन ऐन बमोजिम सेवा तथा कार्यमा खर्च गर्न विभिन्न शीर्षकमा स्वीकृत भएको रकम सो सेवा तथा कार्यको निमित्त स्वीकृत सीमाभित्र भएको सुनिश्चित गरी खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ।तर पालिकाले यो वर्ष पटक-पटकको निर्णय मार्फत कार्यपालिकाको निर्णय मार्फत विभिन्न ७३ वटा योजनाबाट घटाएर केहि बजेटमा समावेश भएका केहि बजेटमा समावेशमा समेत समावेश नभएका ६३ वटा योजना/कार्यक्रम तथा क्रियाकलापमा रू ४ करोड ७५ लाख ५० हजार रकमान्तर गरि अर्थात विनियोजित बजेटको ७.७१ प्रतिशत रकम रकमान्तर गरि खर्च गरेको छ।यसरी पटक-पटकको कार्यपालिकाको निर्णय मार्फत योजनामा रकमान्तर गर्ने कार्य बजेटको सिद्धान्त विपरित देखिन्छ ।बजेटमा समावेश भएका योजना तथा कार्यक्रम मात्र संचालन गर्न तर्फ पालिकाले विशेष ध्यान दिनुपर्ने देखिएको छ ।

७ वार्षिक खरिद योजना/गुरुयोजना

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ ले सार्वजनिक निकायले तोकेको सीमाभन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा तोकिए बमोजिमको खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ ले वार्षिक १० करोडभन्दा बढीको खरिद गर्दा गुरुयोजना तयार गर्नुपर्ने नियम ८ ले वार्षिक १० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खारिद योजना बनाउनुपर्ने व्यवस्था छ।यस पालिकाले विभिन्न शीर्षक अन्तर्गत वार्षिक रु २० करोड २४ लाख ४९ हजार पूँजीगत खर्च (मालसामान खरिद तथा निर्माण कार्य) गरेको छ।ऐन, नियम बमोजिम वार्षिक खरिद योजना र गुरुयोजना नबनाई खरिद कार्य गरेको देखियो।अतः पालिकाले उक्त नियमावली बमोजिम खरिद योजना/गुरुयोजना बनाई व्यवस्थित र प्रभावकारी हुने गरी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ ।

८ योजना कार्यान्वियन नभएको

गाउँ सभाबाट पारित भई बजेट व्यवस्था भएका योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्नुपर्नेमा ४० वटा योजना कार्यान्वियन भएको देखिएन।योजना कार्यान्वियन, कार्यान्वियनमा रहेका समस्या पहिचान तथा समाधान गरी पारित योजना कार्यान्वियन गर्न कार्यालयले ध्यान दिनुपर्दछ । कार्यान्वियन नभएका केहि योजनाको उदाहरण निम्नानुसार रहेका छन्

क्र.सं.	योजनाको नाम	रकम
१	सिसि क्यामेरा खरिद तथाव्यवस्थापन (बजार समेत)	५,००,०००.००
२	गोठपानीपैती सडक	५,००,०००.००
३	दर्मछेसरसत्पा सडक स्तोन्नती, शैलुङ-१	६,००,०००.००
४	दर्मछेसरसत्पा सडक स्तोन्नती, शैलुङ-१	७,००,०००.००
५	तल्लोपोखरे खानेपानी आयोजना शैलूङ-८	१५,००,०००.००
६	सिंगारेबास्कोटे बालुवा लकाई गाउँ चुल्ठेटार सिंचाई , शैलुङ-६	५,००,०००.००
७	काभ्रेवेसी पसलटोल सिचाई मर्मत शैलूङ-०२	६,००,०००.००
८	तीनधारेकल्छे सिंचाई , शैलुङ-५	५,००,०००.००

९ **क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थितिः**

स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पालिकाको २०८०।८१ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छ ।

क्र.स.	क्षेत्र	बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
				जम्मा खर्चको तुलनामा
१	आर्थिक विकास	६०८४२०००	४५७४०८७४.६	९.४२
२	पूर्वाधार विकास	१६२४३२०००	१२२१५२५५६.५७	२५.१५
३	सामाजिक विकास	२७२३०००००	२४०६०२४१०.०५	४९.५४
४	संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन	७४६२०००	४५३६२५७	०.९३
५	अन्य कार्यालय संचालन तथा प्रशासनिक	१०८६२४०००	७२६४६६९६.५३	१४.९६
		६११६२००००	४८५६७८७९४.७५	१००

उपरोक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेट मध्ये सामाजिक विकासमा सबैभन्दा बढी ४९.५४ प्रतिशत रसंस्थागत विकासमा सबै भन्दा घटीमा ०.९३ प्रतिशत रहेको छ ।पालीकाले सबै क्षेत्रमा समानुपातिक रुपमा बजेट विनियोजन तथा खर्च गर्नुपर्दछ ।

१० **पुँजितग खर्च र त्रैमासिक खर्च**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने कार्यालयले त्रैमासिक प्रगति विवरण वनाई कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार त्रैमासिक पूँजीगत तथा खर्चको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

बजेट उपशिर्षक	कुल खर्च	त्रैमासिक खर्च				
		प्रथम चौमासिक	दोस्रो चौमासिक	तेश्रो चौमासिक	चौथो त्रैमासिक	आषाढ महिना
चालु खर्च	३०,३२,२९,३८८.१८	६,३०,९६,२४९.५०/-	५,४२,०५,८५३.८३	२,२१,२६,८२४.५७	१६,४३,६६,६५६.२८	९,५५,२३,२
पूँजिगत खर्च	२०,२४,४९,४००.५७	0	१,८१,४९,२३२	५,०५,५३,७२१.५७	१३,४४,९९,६९२	८,६२,३५,९
जम्मा	५०,५६,७८,७४४.७५	६,३०,९६,१४९.५०	७,२३,५५,०८५.८३	७,२६,८०,५४६.१४	२९,८८,६६,३४८.२८	१८,१७,५९,
प्रतिशत	८२.६७	१०.३१	११.८२	११.८८	४८.८६	२९.७१

पालिकाले यस आर्थिक बर्षमा कुल ५० करोड ५६ लाख ७८ हजार (सुत्रमा समावेश भएको मात्र) खर्च गरेको छ । जुन् विनियोजित बजेटको ८२.६७ प्रतिशत हो भने प्रथम चौमासिकमा १०.३१ प्रतिशत,दोश्रोमा ११.८२ प्रतिशत,तेश्रोमा ११.८८ प्रतिशत,चौथोमा ४८.८६ प्रतिशत र आषाढ महिनामा २९.७१ प्रतिशत खर्च गरेको छ । अन्तिम चौमासिक तथा असार महिनामा खर्चको चाप देखिएकोले यस्तो अवस्थामा वित्तीय जोखिमको सम्भावना रहने भएकोले सबै चौमासिकमा सन्तुलित रुपमा वजेट खर्च गर्नुपर्दछ ।

११ **आन्तरिक लेखापरीक्षण**

स्थानीय तह संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानीय तहले आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारीताको आधारमा प्रत्येक चौमासिक समाप्त भएको एक महिना भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने उल्लेख छ । तर पालिकाले यस वर्षको आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण चौमासिक रुपमा नगरी र वार्षिक रुपमा गरेको छ। आन्तरिक लेखापरीक्षणमा उल्लेख भएका व्यहोरा अन्तिम लेखापरीक्षणको अवधीसम्ममा पनि सुधार भएको पाईन।तसर्थ कानुनमा तोकिए बमोजिम आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण कानून वमोजिम गराई आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

१२ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली**

यस सम्वन्धमा देखिएका व्यहोराहरु तपशिल वमोजिम रहेका छन् ।

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ अनुसार आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्यांक संकलन, अभिलेखांकन र व्यवस्थापन गर्नुपर्ने गरेको पाईएन ।

· पालिकाले कार्यक्रमगत तथा योजनागत खाता राखेको पाईएन । साथै पालिकाबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्वयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति प्रतिवेदन तयार गरेको पाईएन।यस्तो कार्यमा पालीकाले सुधार गर्नुपर्दछ ।

· अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ बमोजिम मध्यकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्नेमा पालिकाले सो बमोजिमको मध्यकालीन खर्चको संरचना तयार गरेको पाईएन ।

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १३ वमोजिम आर्थिक वर्ष शुरु हुनुभन्दा पन्ध्र दिन अगावै पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको निर्माण सामाग्री मूल्य, ज्याला, भाडा तथा अन्य महशुलको स्थानीय न्युनतम दररेट तोक्नु पर्नेमा जिल्ला दररेटलाई स्विकृत गरेको देखिन्छ ।

· ठेक्काहरुको विस्तृत विवरण देखिने गरि ठेक्का खाता र कन्टिन्जेन्सी खाता राखेको पाईएन।

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा (२) अनुसार सार्वजनिक खरिद नियमावली वनाई लागु गर्न सक्ने व्यवस्था भएकोमा वनाएको पाईएन ।

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरि लागु गर्नुपर्नेमा लागु गरेको पाई

· कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन र नापी किताब कार्यालय प्रमुखले प्रमाणित पेश गरेको पाईएन ।

तसर्थ पालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई तोकीए बमोजिम प्रभावकारी र विश्वशनीय बनाइ सेवा प्रवाह सुदृढ बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

१३ **अवण्डा वजेट**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम स्थानीय आर्थिक अवस्था समेतको आधारमा बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरणका आधार तयार गरी स्रोत अनुमान तथा सीमा निर्धारणका आधारमा अबण्डा नराखी आय-व्ययको अनुमान पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ भने अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २७ मा सञ्चित कोषमाथि व्ययभार हुने रकम वाहेकका अन्य रकम आफ्नो बजेटमा व्यवस्था गरी सम्बन्धित व्यवस्थापिकावाट त्यस्तो बजेट स्वीकृत भएपछि मात्र खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ। यस स्थानीय तहले यो बर्ष देहायअनुसारका शिर्षकमा एकमुष्ट रुपमा रु १,२५,४३१५६ वजेट राखेकोमा कार्यक्रम तोकेको छैन।बजेट अबण्डाको रुपमा राखी कार्यपालिकाको निर्णयबाट खर्च गर्ने प्रक्रियामा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

कार्यक्रम	बजेट	खर्च
कृषि तर्फका सबै वडा	७९३८०००	६६६६०२१
पशुपंन्छी तर्फ सबै वडा	७५,००,०००	५८,७७,१३५
	जम्मा	१,२५,४३,१५६

१४ **न्यायीक समिति**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ । तर लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार गतबर्ष फछ्र्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउन बाकी २ र यो बर्ष थप भएको १३ गरी कुल १५ विवाद दर्ता भएकोमा १२ वटा मात्र फछ्र्यौट भई ३ बाँकी देखिन्छ । न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फछ्र्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउनुपर्दछ ।

१५ **खर्च बिश्लेषण**

पाालिकाले यस बर्ष कुल आन्तरिक आयबाट रु ६१ लाख ४८ हजार राजस्व बाँडफाँड र अनुदानबाट रु४९९५३०७४४ समेत रु -५०,५६,७८,७४४.७५खर्च भएको छ।खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा १.२३ प्रतिशत रहेको छ । यसबर्ष पदाधिकारी सबिधामा रु ६२,००,०००.०० खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको १००.८४ प्रतिशत रहेको छ । यसबाट पालिकाहरुले बिकास निर्माण कार्यक्रम संचालनमा न्युन खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढि खर्च गरेको देखिन्छ । प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकम अधिकरुपमा बिकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ ।

१६ **फोहरमैला व्यवस्थापन**

फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ को दफा ३ र ४ बमोजिम पालिका भित्रको फोहरमैलाको प्रबन्ध र व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी र दायित्व स्थानीय तहको हुने उल्लेख छ।ऐनको दफा १३(१) अनुसार यस ऐन बमोजिम स्थानीय तहको अनुमति नलिई कसैले पनि फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी काम गर्न वा गराउन नसक्ने व्यवस्था रहेकोमा हालसम्म पालिकाबाट कसैले पनि फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यको अनुमति लिएको देखिएन। साथै पालिकाले समेत फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धमा कुनै उल्लेख्य प्रबन्ध गरेको देखिएन ।यस सम्वन्धमा पालिकाले सुधार गर्नुपर्दछ।

१७ **कानून र सञ्चालन स्थिति**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरुले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही नियम निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ । जसअनुसार स्थानीय तह सञ्चालनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट ३० नमूना कानूनहरु बनाई उपलब्ध गराएकोमा यस पालिकाले हालसम्म ३२ वटा ऐन, २ वटा नियमावली, ९३ कार्यविधि लगायत १२७ वटा कानुन निर्माण गरी कार्यान्यनमा ल्याएको छ । साथै

पालिकाले १२७ वटा कानूनहरु निर्माण गरी सभा।कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गगरेपश्चात स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

१८ **सम्पत्ति हस्तान्तरण**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७, ९८ र १०४ अनुसार विषयगत कार्यालयको चल अचल सम्पत्ति, दायित्व तथा अभिलेख उक्त कार्यालयहरु समाहित भएका पालिकामा स्वतः हस्तान्तरण हुने व्यवस्था छ।यसरी हस्तान्तरण हुने सम्पूर्ण सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत खाता २०७५ असार मसान्त भित्र स्थानीय तहले तयार गरी प्रतिबेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत तयार नगरेको, कम्प्युटर, ल्यापटप, प्रिन्टर, मोबाईल फोन सेट र अन्य फर्निचर जस्ता मूल्यवान समानहरु जिम्मेवारी सारेको पाईएन।यसरी जिन्सी मालसामानको आम्दानी नजनाउँदा जिन्सी मालसामानहरु हराउने र हिनामिना हुन सक्ने हुँदा खरिद गरिएका मालसामानहरुको प्रकृति अनुसार सम्बन्धित जिन्सी खातामा आम्दानी जनाई जिन्सी खाता अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।

१९ **कार्यविधि विना कार्यक्रम सञ्चालन**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २४ मा खर्च प्रणालीमा एकरुपता ल्याई मितव्यीय र प्रभावकारी खर्च प्रणाली बनाउन खर्च गर्ने कार्यविधि र मापदण्ड तोक्ने व्यबस्था रहेको छ।नियमावली २०७७ को नियम ३९ को ५ मा कुनै पनि कार्यक्रममा खर्च गर्नु अघि कार्यविधि तथा मापदण्ड बमोजिम अधिकार प्राप्त अधिकारीबाट स्वीकृत गराई खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।पालिकाले संचालन गरेका तालिम सेमिनार लगायत विभिन्न कार्यक्रमहरुको मापदण्ड तयार गरेको छैन भने एकै प्रकतिका वडामा संचालित कार्यक्रममा समेत फरक फरक प्रकृतिका खर्चका बिलहरुको भुक्तानी भएको देखिन्छ।यसले गर्दा वित्तीय उत्तरदायित्त्व पालना नहुने एवं आर्थिक अनुशासन कायम नभई पारदर्शिता र मितव्ययिता पालना नहुने देखिन्छ।

कार्यक्रमको नाम	रकम	भुक्तानी	खर्चको अवस्था
मौरीपालन तालिम तथा आवश्यक सामाग्री वितरण	३६१२६०	विभिन्न सामाग्री खरिद किशान भेट फर्मा तथा कर्मचारी को नाउँमा भुक्तानी	मौरी घार तथा तालिम खर्च सहभागि भत्ता
महिला लक्षित वर्गलाई धुप बनाउने तालिम	१५००००	वडा सचिवको नाउँमा भुक्तानी	खाजा खर्च, कच्चा पदार्थको खरिद
नविन मा.वि शैक्षिक सुधारका लागि पोशाक र खेलकुद कार्यक्रम बाट विद्यालय व्यबस्थापन समिति लगायतको शैक्षिक भ्रमण	१९८,०००	नविन मा.वि शैलुङ्क -२	गाडी खर्चमा ९७५००० तथा खाजा खानाका विल
सहकारी संस्थाका व्यवस्थापक तथा पदाधिकारीका लागि सहकारी लेखा अभिलेख व्यवस्थापन एवं सहकारी व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम	१,६७,७४२	दिपक मोक्तान	खाजा खानाको विल तथा सहभागि र प्रशिक्षक खर्च
खेलकुद कार्यक्रम (राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड, शैलुङ अध्यक्ष कप समेत	२४,१७,०००	शिक्षा शाखा	ट्याक वितरण , यातायात भाँडा,पुरस्कार आदि

२० **दरवन्दी वेगर कर्मचारी**

बागमती प्रदेश स्थानीय सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन, २०७९ को दफा १६ वमोजिम स्थानीय सेवाका कार्मचारीले गर्नुपर्ने कामका लागि करारमा नियुक्ती गर्न नपाईने उल्लेख छ । त्यस्तै सोही ऐनको दफा ९ (१४) मा पाँचौ तथा चौथो तहको कम्प्यूटर अपरेटर, सवारी चालक, इलेक्ट्रिसियन, चौकीदार, स्वीपर, प्लम्बर, मालि, सरसफाईकर्मी, कार्यालय सहयोगी, चौकीदार लगायतका पद तथा सेवामा बाहेक करारमा नियुक्त गर्न पाइने व्यवस्था छैन । पालिकाले ना.प्र.स कृषि चौथो पदमा कार्यक्रम कर्मचारी बाहेक २ जना कर्मचारी हुनुपर्नेमा ८ जना ६ जना कर्मचारी दरबन्दी बाहिर नियुक्ति गरेकोले ६ जना कर्मचारीलेको मासिक ३२९०२ का दरले १३ महिनाको

रु.२५६६३५६।- खर्च लेखेकोमा ऐनले करारमा राख्न पाउने उल्लेख भएका पदहरुमा बाहेक कर्मचारी नियुक्ती गरी तलब भत्ता भूक्तानी भएको अनियमित देखिएको रू.

अनियमित भएको	२५,६६,३५६

२१ **वडा कार्यालय सञ्चालन**

मासिक रुपमा वडामा कार्यालय सञ्चालन गर्नका लागि पालिकाबाट रु ५०००० विनियोजन भई सो रकम इन्धन सञ्चार, पानि विजुली, खाजा तथा खाना खर्च, विविध र कार्यसञ्चालन वापत जस्ता शिर्षकमा बाँडफाड गरी खर्च गर्ने परिपाटि रहेतापनि वडा कार्यालयहरुले पेट्रोलको कुपन आवश्यक स्टेशनरी तथा अन्य सामाग्री समेत पालिकाको स्टोरंबाट बुझ्ने गरेको पाइएको छ । पदाधिकारी को सेवा सुविधामा इन्धन सञ्चार र यातायात समावेश भएतापनि पुन पालिका तथा वडामा पनि उक्त शिर्षकमा खर्च गरेको देखिएकोले सेवा सुविधामा दोहोरो पर्ने गरी खर्च लेखेको देखिएकोले यसरी दोहोरो पर्ने गरी खर्च गर्ने परिपाटीको अन्त्य गर्ने तर्फ पालिका तथा वडा कार्यालयको ध्यान जानुपर्दछ ।

२२ **कर्मचारी प्रोत्साहन खर्च तथा प्राविधिक भत्ता**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ८६ (१), संचालन, व्यवस्थापन, सेवाका शर्ततथा सुविधा सम्बन्धि आधारभूत सिद्धान्त र मापदण्ड संघीय कानुन बमोजिम हुने, दफा ८६ (२) बमोजिम अन्य व्यवस्था पालिकाले बनाएको कानुन बमोजिम हुने व्यवस्था छ।त्यस्तै स्थानीय सेवा गठन तथा सञ्चालन ऐन २०७९ को दफा ६प९ को उपदफा ४ मा कर्मचारीलाई कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन भत्ता प्रदान गर्नका लागि सम्बन्धित पालिकाले आफ्नो आन्तरिक आय श्रोतबाट व्यहोर्ने गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्ने प्रावधान छ ।पालिकाले कार्यालय समय भन्दा अघि पछि कार्य गरेको, प्राविधिक भत्ता तथा अन्य भत्ता वापत रु ९८२१९० प्रोत्साहन भत्ता वितरण गरेको पाइयो।कार्यविधि बनाई आन्तरिक आयको आधारमा कार्यसम्पादन मुल्यांकनका सूचकहरु निर्धारण गरी सूचकहरुको मापन र मूल्यांकन गरेर मात्र भत्ता वितरण गर्नुपर्नेमा निश्चित मापदण्ड तथा मापनका सुचकहरु विना नै रकम भुक्तानी भएकोले यस्तो खर्च प्रणालिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

२३ **आर्थिक सहायता**

सरकारको वार्षिक कार्यक्रममा परेका बाहेक कुनै पनि सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थालाई आर्थिक सहायता र अनुदान नदिने, तोकिएको मापदण्ड भित्र रहेर मात्र क्षतिपूर्ति, आर्थिक सहायता तथा औषधी उपचार खर्च वापत आर्थिक प्रदानगर्ने, यस्तो सहायता पाउने व्यक्ति तथा संस्थाको अभिलेख राखी एउटै व्यक्ति वा संस्थालाई दोहोरो सहायता उपलव्ध गराउन नहुने व्यवस्था सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता र प्रभावकारीता कायम गर्ने सम्वन्धी नीतिगत मार्गदर्शन, २०७५ मा उल्लेख छ। साथै उपरोक्त व्यवस्था प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहका सबै कार्यालयहरु, सबै पदाधिकारी एंव कर्मचारीहरुले पालना गर्नुपर्ने उक्त मार्गदर्शनमा उल्लेख छ। पालिकाको प्रकोप व्यवस्थापनतर्फ रआर्थिक सहायता लाई एउटै शिर्षकमा रु ३२११११६५ खर्च गरेकोमा ६६ जनालाई ११,९०,००० रकम १० हजार देखि ५०००० सम्म प्रदान गरीएको पाइयो । आर्थिक सहायता वितरण गर्नुपुर्व पालिकाले आर्थिक सहायता मापदण्ड एवं कार्यविधिको पालना नगरेको, ठूलो रकम आर्थिक सहायताको रुपमा व्यक्ति तथा संस्थालाई वितरण गर्ने गरेको, आर्थिक सहायता पाउने व्यक्ति तथा संस्थाको लगत राख्ने नगरेको तथा सम्वन्धित वडाध्यक्षहरुको सिफारिसमा समेत सहायता दिएको जस्ता अवस्था देखियो।पालिकाले आर्थिक सहायताएंव अनुत्पादक चालु प्रकृतिका खर्चमा कटौती नगरी पूँजिगत खर्चको हिस्सा बढाउन सक्ने अवस्था छैन। उत्पादनशिल क्षेत्रमा लगानी नगरी आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न नसकिने भएकोले यस्ता प्रकृतिका खर्चमा कटौतीगर्नुका साथै तोकिएको मापदण्ड भित्र रहेर मात्र क्षतिपूर्ति, आर्थिक सहायता र औषधी उपचार खर्च लेख्नुपर्ने देखिन्छ।

२४ **अनुगमन तथा भ्रमण खर्च:**

भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम २१ मा भ्रमण खटिने पदाधिकारी तथा कर्मचारीले भ्रमण गरेपछि सो को अभिलेख अनुसूची ६ को ढाँचामा राख्नुपर्ने तथा भ्रमणलाई विश्वसनीय वनाउनआवश्यकता अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको थप व्यवस्था गर्नुपर्ने उल्लेख छ। नियम १९ मा जिल्लाभित्रको ठाउँको दुरीको विवरण राख्नुपर्ने उल्लेख छ । कार्यालयले विषयगत शिर्षक,वडाको प्रशासनिक खर्च तथा कान्टेन्जेन्सी वाहेक चालू खर्च शिर्षकवाट जनप्रतिनिधिको अनुगमन मुल्यांकनमा रु ४८९७४० तथा कर्मचारीको अनुगमन तथा भ्रमण खर्चमा रु १५ लाख गरी रु १९ लाख ८९ हजार ७४० रकम ७८३ संख्याको भ्रमण आदेशबाट खर्च गरेको देखिन्छ ।तर

भ्रमणको उद्देश्य, अनुगमन तथा भ्रमण प्रतिवेदन, भ्रमण अभिलेख, दुरीको विवरण, सवारी साधनको टिकट आदि राखेको छैन। जसले गर्दा अनुगमन तथा भ्रमणको सहि सदुपयोग भएको छ भन्ने आधार रहेन।यसरी भूक्तानी दिने कार्य उचित देखिदैन ।

२५ **मसलन्द तथा कार्यालय सामान**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ४ मा सार्वजनिक निकायले मालसामान, निर्माण कार्य वा सेवा खरिद गर्नु अघि त्यस सम्बन्धी स्पेसिफिकेशन तथा अन्य विवरणहरु तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था। स्वीकृत स्पेसिफिकेशनको अधिनमा रही सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११ बमोजिम लागत अनुमान तयार गरी नियम १४ बमोजिम सो लागत अनुमान अधिकार प्राप्त अधिकारीबाट स्वीकृत हुनुपर्ने व्यवस्था छ ।पालिकाले खरिद गरेका मसलन्द तथा कार्यालय संचालन सम्वन्धी मालसामानमा स्पेशिफिकेशन नखुलाएर खरिद आदेश तथा दाखिला भएको देखियो । तसर्थ कार्यालयले यस्तो कार्यमा सुधार गरी आर्थिक अनुशासनको पालन ातर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

२६ **कर्मचारी दरबन्दी प्रशासकीय संगठन र जनशक्ति व्यवस्थापन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन या व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । पालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ५० दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधिसम्ममा केही पदमा दरबन्दी भन्दा बढी कर्मचारी र केही पदमा रिक्त रहेको देखिन्छ।आवश्यकता भन्दा बढी पदका कर्मचारी हटाइ संगठन तथा व्यबस्थापन सर्वेक्षणले तोके बमोजिमका कर्मचारीको माग आकृती फारम भरी समयमै रिक्त पदको माग भरि प्रदेश लोकसेवा आयोगमा पठाइ स्थायी पदपुर्ती गर्नुपर्दछ।पालिकाले बर्षभरिमा कर्मचारीको तलब सुविधामा रु २७५६४७५६ खर्च लेखेकोमा स्थायी पदमा कर्मचारी लागि वार्षिक रू.८१,९२,०३३ र करार कर्मचारीका विभिन्न पदका लागि रु १९३७२७२३ खर्च लेखेको देखिन्छ । कुल कर्मचारी तलव खर्चको विश्लेषण गर्दा पालिकाले खर्चको ७०.२० प्रतिशत करार तथा ज्यालादारी र २९.७२ प्रतिशत स्थाई कर्मचारीको तलव खर्च भुक्तानी गरेको देखियो ।

२७ **खरिद तथा ठेक्का अभिलेख**

२७.१ **ठेक्का व्यवस्थापन**-सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ माप्रथम त्रैमासिक भित्र ठेक्का सम्झौता गरिसक्नुपर्ने व्यवस्थाछ। ठेक्काकोअभिलेख परीक्षण गर्दा यस वर्ष देहायअनुसार रु.१९करोड ९९ लाख २५ हजारको १५वटा ठेक्का सम्झौता भएको देखिन्छ ।

ब.उ.सि.न	जम्मा		प्रथमत्रैमासिक		दोस्रोत्रैमासिक		त्रैचौ मासिक		चौथो त्रैमासिक		आषाढमहिनाको		यस वर्ष सम्पन्न
	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	
गाउपालिका	१५	१९९९२५	०	०	५	०		५४८७४४	५		५		१३

यस बर्ष भएको कूल रु १९करोड ९९लाख २५हजारको १५ ठेक्का सम्झौता मध्ये पहिलो त्रैमासिकमाा ०वटा, दोस्रो त्रैमासिकमा ५वटा र तेस्रो त्रैमासिकमा ५वटा चौथो त्रैमासिकमा ५ वटा सम्झौता भएको देखिन्छ।यस बर्षको कुल ठेक्कासम्झौता मध्ये १३वटा ठेक्का यसै आर्थिक वर्षा भित्रसम्पन्न भएको देखिन्छ।

२७.२ **ठेक्का अभिलेख** - सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने हरेक निकायले ठेक्का अभिलेख म.ले.प.फा.न.५०७ को ढाँचामा अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखांकनको लागि प्रयोग गरिने ठेक्का सम्बन्धी अभिलेखले कूल गर्नु पर्ने कार्य, हालसम्म भएको कामको परिमाण, मूल्य, कार्य सम्पादन जमानत, पेश्की ग्यारेन्टीको अवस्था, काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति, भेरिएशन लगायतको जानकारी उपलब्ध हुन्छ। तर यस कार्यालयले उक्त विवरण देखिने गरी अभिलेख राखेको देखिएन।अतः स्वीकृत ढाचा अनुसार सवै विवरण खुल्ने गरी ठेक्का अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्दछ।

२८ **जनप्रतिनिधि सेवा सुविधा:**

गो. भौ. न ं६०५ मिति २०८१।०३।०६ प्रदेश सरकारले स्थानीय तहका पदाधिकारीले पाउने सेवा सुविधाको व्यवस्था गरेको छ । व्यबस्था भएको सेवा सुविधा बाहेक कार्यापालिकाका सदस्यहरुले १८ थान साडी कर्णदेव कपडा विक्री केन्द्र काठमाडौं बाट खरिद गरेको देखिन्छ।यसरी पाउनुपर्ने सुविधा बाहेको सुविधा लिएकोले पदाधिकारीबाट असूल गर्नेपर्ने रू

असुल गर्नुपर्ने	२७,५३०

२९ **आयको अनुमान**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको ब्यवस्थापन गर्न सक्ने ब्यवस्था छ।पालिकाले पेश गरेको आय-व्ययको अनुमानमा आन्तरिक आयतर्फ अनुमानित रु ३,३०,२५,१४४ ।- प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा रु ६१,४८,०२१.२३ अर्थात अनुमान भन्दा ८१.३८ प्रतिशत घटी आय प्राप्त गरेको छ।आम्दानीका अन्य स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाई आय आर्जन बृद्धि गर्नेतर्फ विशेष ध्यान दिन आवश्यक देखिएको छ ।

३० **व्यवसाय कर**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ५८ मा पालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न व्यवसाय गर्ने व्यक्तिबाट व्यवसाय कर उठाउनूपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस वर्ष पालिकाले व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण शुल्क वापत कर संकलन गरेको छैन । पालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायीहरुको अभिलेख अध्यावधिक गरेको छैन।जसबाट पालिकाले संकलन गरेको व्यवसाय कर यथार्थ मन्न सक्ने अवस्था छन् । तसर्थ पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका सम्पूर्ण व्यवसायीको अद्यावधिक अभिलेख राखी करको दायराभित्र ल्याउनु पर्दछ ।

३१ **मनोरञ्जन कर**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६४ बमोजिम सिनेमा, भिडियो हल, सांस्कृतिक प्रदर्शन हल, संगित, थियटर, मनोरञ्जन, प्रदर्शन स्थल, ऐतिहासिक स्थलको प्रवेश शूल्कमा कर लिनुपर्ने व्यवस्था छ।आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा पालिकाले यस शीर्षकमा कूनैपनि कर संकलन गरेको पाईएन । यस पालिकाको क्षेत्र भित्रवाट उठ्नु पर्ने मनोरञ्जन कर एकिन गरी असुल गर्नुपर्दछ ।

३२ **कर तथा शुल्क असुली**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । ती आय शीर्षकमा आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ ।

पालिका भित्र रहेका करदाताहरुको अभिलेख व्यवस्थित नरहेको एवं बुझाउन ल्याएको अवस्थामा मात्र कर एवं शुल्क बुझ्ने परिपाटी रहेकोले उल्लिखित असुली यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था देखिएन ।तसर्थ आफ्नो क्षेत्रभित्र करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गरी करको दायारामा ल्याउनु पर्दछ ।पालिकाले अनुमान गरेका अधिकांश शिर्षकमा लक्ष्य प्राप्ति भएको छैन भने कुनै शिर्षकमा शून्य प्रगति देखिएको छ ।

आन्तरिक श्रोत	लक्ष्य	आम्दानी	प्रतिशत
११३१३ सम्पती कर	५,००,०००.००	६७,६९५.६२	१३.५४
११३१४ भुमिकर/मालपोत	५२,५०,०००.००	३,१५,४२०.५३	६.०१
११३१७ वहाल कर	५,००,०००.००	५५,७७९.००	११.१६
११६११ व्यवसायले भुक्तानी गर्ने	२०,००,०००.००	०	०
११६३१ कृषितथा पशुजन्य वस्तुको व्यावसायिक कारोवार	१,००,०००.००	०	०
११६९१ अन्य कर	५०,००,०००.००	७,७८,२३९.००	१५.५६
१३४११ अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	५०,००,०००.००	०	०
१३४१२ अन्य व्यक्तिगत आन्तरिक अनुदान	५४,१७,९८३.५६	०	०
१४२१९ अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	२०,००,०००.००	१३,२७९.३६	०.६६
१४२२१ न्यायिक दस्तूर	6000.0	१००.	१.६७
१४२२४ परीक्षा शुल्क	६,००,०००.००	१७,२००.००	२.८७
१४२४२ नक्सापास दस्तुर	50000.0	०	०
१४२४३ सिफारिश दस्तुर	५७,०५,९८४.००	५,४०,२४६.४३	९.४७
१४२४४ व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	५,००,०००.००	१,२३,९२१.००	२४.७८
१४२४५ नाता प्रमाणित दस्तुर	१,००,०००.००	२२,०००.००	२२

३३ संकलित राजस्व समयमा दाखिला नभएको

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्त्व ऐन, २०७६ को दफा २७ को उपदफा (१) र (२) मा प्रचलित कानून बमोजिम प्राप्त हुने राजस्व तथा सरकारी रकम कार्यालयमा प्राप्त भएपछि सोही दिन र सोही दिन सम्भव नभए सोको भोलिपल्ट जिम्मेवार व्यक्तिले तोकिए बमोजिमकोढाँचामा राजस्वको लेखा राखी बैंक दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।त्यस्तै दफा २८ मा १० दिनसम्म ढिलो गरेको भए दाखिला गर्न बाँकी रकम र सो रकमको १० प्रतिशतले जरिबाना गरी सो समेत दाखिला गराउने र सोभन्दा बढी ढिला गरेको भए १० प्रतिशतका दरले जरिबाना गरी दाखिला गर्न लगाई कसूरको मात्रा अनुसार प्रचलित कानून बमोजिम विभागीय कारबाही समेत गर्न, गराउन सक्ने व्यवस्था छ।गाउँपालिका तथा अन्तर्गतका वडा कार्यालयहरुबाट यो वर्ष रु. ६१४८०२१।२३ राजस्व संकलन भएको देखिन्छ।वडा कार्यालयहरुबाट संकलन हुने भूमि तथा मालपोत दस्तुर, सिफारिश दस्तुर, सम्पत्ति कर, बहाल कर लगायतका राजस्व उल्लिखित कानुनमा भएको व्यवस्था अनुसार तोकिएको अवधिभित्र दाखिला गरेको देखिएन।वडा कार्यालयहरुले त्यस्तो राजस्व रकम ४ महिना सम्म ढिला गरी दाखिला गरेको पाइयो । वडा कार्यालयहरुबाट संकलित राजस्वको श्रावण,भाद्र,असोज र कार्तिक महिनाको वडागत रुपमा संकलन भएको राजश्व र बैंक दाखिला परीक्षण गर्दा निम्नानुसार पाईयो । तोकिएको समयमा बैंक दाखिला नगर्ने पदाधिकारीलाई जिम्मेवार वनाई १० प्रतिशत जरिबाना असुल गर्न तर्फ कार्यालयले विशेष ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

वडा नं	वडा सचिवको नाम	श्रावण २०८०	दाखिला मिति	भाद्र २०८०	दाखिला मिति	असोज २०८०	दाखिला मिति	कार्तिक २०८०	दाखिला मिति
१	पवन कुमार यादव/ दिनेश श्रेष्ठ	46,450.14	2080-06-14	35,542.87	2080-06-04	42,243.75	2080-08-25	5,411.81	2080-08-25
२	हर्कमान लक्सम्बा	55,240.27	2080-05-18	82,497.00					2080-09-02
३	जनराज योन्जन/ दा साङ्बो लामा	94,490.00	2080-05-05	82,353.00	2080-06-05	114,472.00	2080-07-15	25,560.00	2080-07-24
४	चिना तामाङ								
५	त्रिपुरेश यादव	55,030.00	2080-05-17	30,782.16	2080-06-29	99,801.00			
६	भुवन ठाडा/ पवन कुमार यादव	105,822.00	2080-06-21	93,528.00	2080-07-14	39,000.00	2080	41380	2080-09-22
७	सपना चौलागाई/ निराशा बुढाथोकी	69,282.00	2080 श्रावण २४ र भाद्र ७	86,903.00	2080-06-04	71,103.00	2080-07-03	30,365.00	2080-08-10
८	मोहन बोहोरा	75,564.00	2080-11-06	155,000.00	2080-06-07	72,070.00	2080-07-02	55,755.00	2081-08-06

३४ आन्तरिक आय

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०।८१मा केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

केन्द्रिय तथा प्रदेश सरकारको अनुदानबाट खर्च	आन्तरिक आय	आन्तरिक आय प्रतिशत
३७३५००५०६	६१४८०२१	१.६४

उपरोक्त विवरण अनुसार स्थानीय तहमा प्राप्त केन्द्रीय अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा १.६४ प्रतिशत मात्र रहेको छ।त्यसैले पालिकाको आन्तरिक आय संकलनको दायरालाई फराकिलो पार्दै आन्तरिक आय बृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

३५ बढि भूक्तानी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तदायित्त्व नियमावली, २०७७को नियम ३९ मा खर्चका प्रमाण सहितको लेखा राख्नु पर्ने उल्लेख छ। यसकार्यालयले गो.भौ. नं. ९१/२०८०/०८/२७ बाट द रिडिङ सेन्टर एण्ड स्टेशनरीलाईमसलन्द र कार्यालय सामाग्री खरिद गरे बापत रु १०,५०० भुक्तानी दिनुपर्नेमा रु ११,५००भुक्तानी दीएको हुँदा सम्बन्धितबाटबढीभुक्तानी रकम रु १,०००.०० असुल गर्नुपर्नेरू.

असुल गर्नुपर्ने	१,०००

३६ प्रमाण पेश

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१०** को निर्णयले रू **४,१४०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

३७ करकट्टी

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ मा परामर्श सम्बन्धी कार्य गरेवापत रकम भुक्तानी गर्दा सम्झौता अनुसार १५ प्रतिशतको दरले अग्रिम करट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले देहायका संस्थालाई परामर्शबापत रकम भुक्तानी गरेकोमा १५ प्रतिशतका दरले अग्रिम करकट्टी गरी रकम भुक्तानी दिनुपर्नेमा, अग्रिम करकट्टी नगरि भुक्तानी गरेकोले, कर छुट भएको रकम सम्बन्धित संस्थाबाट असुलउपर गरी संघिय राजस्वमा दाखिला गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	४,५००

३८ बाटो हेरालु तथा अन्य कर्मचारी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९ (१०) मा जिम्मेबार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च लेख्न वा भूक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजपत्र संलग्न भए वा नभएको तथा भूक्तानी दिन रितपुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले यो वर्ष शान्ति सुरक्षा प्रवद्नन कार्यक्रम खर्च शिर्षक नं.२२५२२ (जुन् शिर्षक नं. मा कार्यक्रम जस्तै कृषि, स्वास्थ्य, शिक्षा, महिला, पर्यटन लगायतका विभिन्न क्षेत्रमा संचालन हुने उत्पादन तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धी कार्यक्रमको लागि भएको खर्च लेखिन्छ । मा नेपाल प्रहरी व्यवस्थापन कार्यक्रमा रू. २ लाख विनियोजन गरि रू १६१८८५ खर्च गरेको देखियो । संघीय सरकारका निकायहरुमा संघीय सरकार कै बजेट विनियोजन र खर्च हुने व्यवस्था रहेकोमा स्थानीय सरकारले संघीय सरकार अन्तरगतका कार्यालयको लागि रकम विनियोजन गर्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ । यसरी खर्च रकम अनियमित भएको रू

अनियमित भएको	१,६१,८५५

३९ गैर सरकारी संस्थाबाट कार्यक्रम संचालन

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ४६ प्रभावकारी मितव्ययी तथा छिटो छररितो कार्य हुने भएको खण्डमा गैरसरकारी संस्थाबाट गराउन सकिने व्यबस्था रहेको छ।यद्यपी खरिद नियमावली को ९९ मा आवश्यकताको किसिम, समयावधी , कार्यसञ्चालन विधि, कार्यक्षेत्रगत शर्त र लाग्ने समयावधि र लाग्ने रकमको मोटामोटी अनुमान तयार गर्नुपर्दछ।त्यसैगरी सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२ मा परामर्श सेवाको लागत अनुमान तयार गर्नु पर्ने, जसमा लागत अनुमान तयार गर्दा तालुक निकायले तयार पारेको नर्म्स, गत बर्षको नर्म्स,, सोही प्रकृतिको कार्य गर्न अन्य निकायले तयार पारेको नर्म्स, आदि कुरा लाई आधार मानि लागत अनुमान तयार गर्नु पर्ने उल्लेख छ ।यी नियम, विविध प्रकिया पुरा नगरी विभिन्न संघ संस्थाहरुलाई सोझैरकम भुक्तानी दिने गरेको देखिन्छ भने यस्ता गैर सरकारी संस्थाहरुसम्झौताका शर्तहरु,खर्चका वखत सरकारी मापदण्ड पूरा गरे नगरेको सम्बन्धमा भुक्तानी दिने पालिकाबाट अनुगमन समेत हुने गरेको पाइएन।कार्यक्रमको प्रभावकारीता सम्बन्धमा भुक्तानी दिने निकाय जिम्मेवार हुनुपर्दछ ।

भौचर नं/मिति	कार्यक्रम	भुक्तानी लिने	संस्था	रकम
६८६/२०८१-३-१८	विभिन्न वाजा खरिद गरेको कुर्सी	कालिका युवा क्लब शैलुङ्क	कालिका युवा क्लब	२,००,०००
२/२०८१-३-१८ विविध	विपन्न दलित सशक्तिकरण कार्यक्रम	दलित एकता कृषक समूह	दलित एकता कृषक समूह	५२५०००

४० अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन

राज्य पुनसंरचना पश्चात संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र देशमा संस्थागत भइसकेको सन्दर्भमा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद (३) दफा (११)को उपदफा (२) (ज) मा स्थानिय तहले शिक्षालाई समय सापेक्ष, गुणस्तरीय बनाउन तथा शैक्षिक प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न शिक्षा सम्बन्धी नियम कानुन तथा मापदण्डहरु बनाउन सक्ने व्यबस्था रहेकोमा पालिकाले छात्रवास व्यबस्थापन सम्बन्धमा निर्देशिका तथा मापदण्ड तयार पारेको पाइदैन ।कोरोनाको प्रभावका कारण न्यून सिकाइ भएका मा.वि तहका

विद्यालय कल्लावारी र साँगुते मा भौचर नं ५१८ बाट क्रमश: १५०००० र १००००० अतिरिक्त कक्षाका लागि भुक्तानी भएको छ। विद्यालयको अतिरिक्त समयमा शिक्षण सिकाईलाई प्रभावकारी बनाउनको लागि सञ्चालन गरिएको उक्त कार्यक्रमा आवासिय रुपमा संचालन भएको पाइयो । मंसिर देखि फागुन सम्म गरी ४ महिना सञ्चालन भएको भनिएको उक्त आवासिय शिक्षण कार्यक्रममा खर्च मापदण्ड र कार्यविधि तथा कार्यक्रम अवधीको लागत अनुमान देखिदैन भने उक्त कार्यक्रममा सुविधा प्राप्त विद्यार्थीको हाजिरी, शिक्षणमा संलग्न शिक्षक तथा अन्य व्यबस्थापनमा संलग्न कर्मचारीहरुको पारिश्रमिक तथा पारिश्रमिक सेवाका शर्त सम्झौता समेत विना रकमभुक्तानी भएको देखिन्छ।कार्यक्रम संचालनको लागी कार्यालय प्रमुख बाट खर्च स्विकृत भएको तथा आवासमा बस्ने विद्यार्थी प्रमाणित कागजात पेश गर्नुपर्ने रू.

अनियमित भएको	२,५०,०००

४१ **खाना तथा विविध खर्च:**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । तर पालिकाले यस वर्ष खाना तथा विविधतर्फ मात्र ३३,७९,९८०.०० लाख खर्च गरेको छ। आन्तरिक आय रू ६१४८०२१.२३ को तुलनामा उक्त खर्चमा ५४.९७ प्रतिशत खर्च भएको देखिन्छ ।चालु प्रकृतिका खर्चमा नियन्त्रण गरी उत्पादनमूलक क्षेत्रमा बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्दछ ।

४२ **विविध परीक्षण**

४२.१ **वारिण्टी कार्ड नलिएको** -सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ७ को ३ मा खरिद गरेका मालसमान वा सेवाको गुणस्तर परिक्षण गराउनु पर्ने ब्यवस्था छ । यस पालिका कार्यालयले बैकल्पिक उर्जा र पालिकामा जडान गरिएका सोलरको भुक्तानी दिएकोमा उक्त कार्य गुणस्तर बमोजिम छ भनी गुणस्तर परिक्षण गरेको प्राबिधिक प्रतिबेदन पेश गरेको देखिएन र साथै उक्त कार्यका लागी खरिद गरेका समानको बिक्रेता आधिकारीक कम्पनीले निश्चित अवधिको लागी वारिण्टी कार्ड दिने गरेकोमा कार्यालयले कुन कम्पनीबाट खरिद गरेको हो सो एकिन हुन सकेन भनि मस्यौदा प्रतिबेदन पठाउदा सुर्य उर्जा कम्पनीको लिखित कपी पेश गरेको छ भने गत बिगतका अभिलेख पनि राखेको देखएन । अत कार्यालयले नविकरणीय उर्जा प्रबिधि सम्वन्धि खरिद भएका समानको अभिलेख राख्नु साथै हाल पाप्त भएको प्रमाण pams दर्ता गरी अभिलेखको रुपमा राख्नु पर्दछ ।

सि. नं.	योजनाको नाम	गो. भौ. नं. र मिति	रकम
१	नविकरणीय उर्जा प्रबिधि जडान	२७२।२०८१।३।२४	१६९४३२७

४२.२ **शिर्षक फरक खर्च** - आर्थिक कार्यबिधि तथा बित्तीय उत्तरदायीत्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को १० मा जिम्मेवार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च गर्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन बिल भरपाई र कागजात संलग्न भए नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन जाच गर्नु पर्ने ब्यवस्था छ । यस पालिका कायालयले झोलुङ्गे पुल तथा सडक कार्यक्रम शिर्षकबाट वोल्लेवाल सार्पा ढुगे सडकमा खर्च लेखेको नियमसंगत नदेखिएको रू

भौचर	कायम उप शिर्षक	खर्च गरेको उपशिर्षक	खर्च रकम
२२९।२०८१।३।२३	झोलुङ्गे पुल तथा सडक	वोल्लेवाल सार्पा ढुगे सडक	१०६६०००

अनियमित भएको	१०,६६,०००

४२.३ **सघिय समपुरक रकम बढी भुक्तानी** -

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१२** को निर्णयले रू **३७७,८४९** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

४३ **कार्यक्रम अभिलेख खाता**

सार्वजनिक गोष्ठी, सार्वजनिक रुपमा दिइने आय आर्जन, सीप विकास, सशक्तिकरण, चेतना जागरण जस्ता तालिम सञ्चालन, चेतनामूलक सूचना/विज्ञापन/रेडीयो कार्यक्रम जस्ता कार्यमा खर्च शिर्षक नं २२५२२ कार्यक्रम सम्बन्धी खर्च शीर्षकवाट यस वर्ष रु ४,८९,१४,१०२.५० (सशर्त अनुदान बाहेक) खर्च भएको देखिन्छ ।यस्ता कृयाकलापमा खर्च गर्दा भएको खर्च र उपलव्धी देखिने गरी कार्यक्रम अभिलेख खाता राख्ने गरेको छैन । कार्यक्रम अभिलेख खाता नराखेकोकारण खर्च रकमबाट प्राप्त उपलव्धी मापन गर्न सकिने आधार भएन।त्यसैले यस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गरी खर्च गर्दा खर्च र उपलव्धी स्पष्ट देखिनेगरी अभिलेख राख्नुपर्दछ ।यस्तो कार्यमा पालिकाले सुधार गर्नुपर्ने देखिएको छ ।

४४ **लघु उद्यम विकास कार्यक्रम**

गरीबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ को परिच्छेद १० को २ मा स्थानीय तहमा शाखा तथा उद्यम विकास समितिले कार्यक्रमको नियमित अनुगमन गर्नुपर्ने उल्लेख छ ।उद्यम विकास समितिले गरेको अनुगमनको प्रतिवेदन उद्यम विकास समितिको सदस्य सचिवले कार्यालय समक्ष पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा प्रतिवेदन कार्यलयसमक्ष पेश गरेको पाइएन । निर्देशिकामा भएको व्यवस्थाको पालनातर्फ कार्यालयले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ । यस अन्तर्गत सञ्चालित केही कार्यक्रम निम्नानुसार छन्-

क्र.सं.	कार्यक्रमको नाम	अनुदान रकम	अनुदान %	लाभग्राही संख्या
१.	नयाँ लघु उद्यमी सिर्जना	९,२०,०००/-	१००%	२८ जना
२	भैईरहेको उद्यमीहरुको स्तरोन्नती	२,४०,०००/-	१००	१५ जना
३	प्रविधि हस्तान्तरण तथा प्रविधि पहुँचका लागि सहजीकरण	१,४०,०००/-	१००	१८ जना(समुहमा)
४	साझा सुविधा केन्द्र उद्यम घर	५,००,०००/-	१००	१०-१५

४५ **EBA-II आयोजना**

४५.१ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीयतहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्याङ्क संकलन, अभिलेख र सोको ब्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक श्रोत अन्तर्गत खानी, जंगल तथा अन्य श्रोत, पूर्वाधार अन्तर्गत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कनसहितको पालिकाको प्रोफाइल तयार गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ ।पालिकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून र सोको मापदण्ड बनाएको तथा स्रोत नक्साङ्कन गरेको देखिएन। स्थानीय तहका हरेक प्राथमिकीकरणका क्रियाकलाप सञ्चालनमा तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भुमिका खेल्ने हुँदा सोको संकलन र अभिलेख राख्ने कार्यमा पहल हुनु आवश्यक छ । तथ्याङ्कवेगर प्राथमिकतामा राखिएका योजना, बजेट, प्रक्रिया र कार्यान्वयनले उचित सार्थकता नपाउने हुँदा यस तर्फ पालिकाले अभिलेख ब्यवस्थापनमा ध्यान दिनुपर्दछ ।

४५.२ यस गाउँपालिकाको वडा नं. ४ मा सञ्चालित जोखिम तथा अनुकूलन पारिस्थितिक प्रणालीमा आधारित जलवायु परिवर्तन अनुकूलन आयोजना (EBA-II) आयोजना अन्तर्गत निम्न योजना तथा कार्यक्रमहरुमा रु४८,८१,२३६/-खर्च भएको देखियो । सञ्चालित आयोजनाहरुको कार्यान्वयन तथा सोको दिगोपनाका सम्बन्धमा सूचक निर्धारण गरी नियमित रुपमा अनुगमन तथा उपलब्धि मापन हुनुपर्नेमा सो अनुसार भए/गरेको देखिएन।अतः सञ्चालित आयोजनाहरुबाट जलवायु परिवर्तन अनुकूलन स्थितिमा परेको प्रभाव तथायस कार्यक्रमबाट त्यहाँका जनतामा परेको सकारात्मक उपलब्धि सम्बन्धमा सूचक निर्धारण गरी नियमित अनुगमन तथा उपलब्धिको मापन हुनुपर्दछ ।

भौ.नं./मिति	योजनाको नाम	कार्य विवरण	भुक्तानी रु.
१२०/२०८१/०२/१६	EbA II आयोजना दस्तावेज अनुसारका क्रियाकलापहरु - जोखिम तथा अनुकुलन, पारिस्थितिक प्रणालीमा आधारित जलवायु परिवर्तन अनुकुलन कार्यक्रम सञ्चालनका लागि सशर्त अनुदान, ClIPS समेत (शैलुङ गाउँपालिका ४ - मागापौवा	घट्टेचौर पोखरी निर्माण उपभोक्ता समिति शैलुङ-०४,दोलखा	१,९२,०००/-
१२३/२०८१/०२/१६		कमेरटोल चिनीखोरिया गर्हा सुधार कार्यक्रम उपभोक्ता समिति शैलुङ-०४	८,६४,०००/-
१७०/२०८१/०३/१६		अलैची भट्टी मर्मत उपभोक्ता समिति शैलुङ-०४s	१,४४,०००/-
१७७/२०८१/०३/१६		मुहान संरक्षण कार्यक्रम उपभोक्ता समिति शैलुङ्ग ०४	१२,९८,०००/-
२१४/२०८१/०३/२२, २२४/२०८१/०३/२३		भारद्वज सप्लायर्स(चालु चिप्स र प्याकेजीङ मेशिन खरिद)	९,२३,१००/-
२१६/२०८१/०३/२२		पूर्वाञ्चल साईन्टिफिक प्रा.लि. (मिल्क चिलिङ भ्याट मेशिन खरिद)Milk chilling vat)	२,७६,८५०/-
२२२/२०८१/०३/२३		होराईजन टेक्नो ट्रेडर्स प्रा.लि. (Pulverizer granding machine& Packing macine) खरिद	९,९३,०००/-
२३१/२०८१/०३/२४		घट्टेखोला किनार संरक्षण उपभोक्ता समिति शैलुङ-०४,	१,९०,२८६
		जम्मा खर्च रु.	४८,८१,२३६/-

४६ वडा सचिवको पदपूर्ति

पालिका अन्तर्गतका वडा कार्यालयबाट संचालित सेवा प्रवाहमा महत्वपुर्ण भूमिका रहेका वडा सचिवको दरबन्दी र पद

वडा संख्या	वड सचिवको दरबन्दी	वडा सचिवको पदपूर्ति	रिक्त वडा सचिव
८	८	२	६

पूर्तिको अवस्था देहाय बमोजिम छ । रिक्त पदहरुको पदपूर्ति गर्नुपर्दछ ।

४७ सामुदायिक विद्यालयको दिवा खाजा

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयले आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को शिक्षातर्फको शसर्त कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकामा पालिकाले दिवा खाजा वापतको अनुदान निकासा गर्दा विद्यालय सञ्चालन भएको दिनलाई मात्र आधार मानेर अनुदान दिने व्यवस्था मिलाउने, स्थानीय तहले दिवा खाजा उपलब्ध गराइएका विद्यालयको विद्यार्थी दैनिक हाजिरी पुस्तिका (परीक्षामा सामेल भएको दिनसमेत) को प्रतिलिपि विद्यालयका प्रधानाध्यापक र विव्यस अध्यक्षबाट प्रमाणित गराई स्थानीय तहमा सङ्कलन गरी सङ्ख्या यकिन भए पश्चात् मात्र थप अनुदान दिने व्यवस्था मिलाउने तथा यसरी तेस्रो त्रैमासिकमा निकासा गर्दा पहिलो र दोस्रो त्रैमासिकमा निकासा गरिएको रकम सदुपयोग भएको सुनिश्चित गरेरमात्र निकासा दिनुपर्ने व्यवस्था छ । साथै सोहि कार्यान्वयन पुस्तिकाको अनुसूची १४ को क्र.सं. ९ मा दिवा खाजाको लागि बालविकास कक्षा सहित कक्षा पाँच सम्म प्रति विद्यार्थि रू १५(१८० दिन सम्म) का दरले प्रति ईकाई लागत

विनियोजन भएको छ । तर पालिकाले उक्त पुस्तिकामा उल्लेख भएको भन्दा कक्षा १ देखि ५ सम्म संघिय सरकारबाट प्राप्त अनुदानमा रू ५ थप गरि रू.२० का दरले र कक्षा ६ देखि ८ सम्म रू २० का दरले दिवा खाजा उपलव्ध गराएको छ ।यसरी पुस्तिकामा उल्लेख भएको भन्दा फरक दर तथा ६ कक्षा देखि ८ कक्षा सम्म दिवा खाजा उपलव्ध गराउदा थप व्ययभार पर्न गएको रू.

खर्च	दिवा खाजा पहिलो किस्ता	दिवा खाजा दोस्रो किस्ता	जम्मा
संघीय सशर्त	१६२४६३५	१८७९२८९	३५०३९२४
पालिका	१६५६५२५	१९५०९२५	३६०७४५०
जम्मा	३२८११६०	३८३०२१४	७१११३७४

अनियमित भएको	३६,०७,४५०

४८ **शिक्षक दरवन्दी**

शिक्षक दरबन्दी (मिलान तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७६ को बुदाँ नं.३ क बमोजिम शिक्षा नियमावली, २०५९ अनुसार कायम भएको शिक्षक विद्यार्थी अनुपात र नियमावलीको अनुसुची-१२ बमोजिम विद्यालयमा रहनुपर्ने दरबन्दी तथा शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा स्थानीय तहमा शिक्षकको मौजुदा अवस्था र आवश्यकताको पहिचान गरी शिक्षक दरबन्दी मिलान गर्ने र कार्यविधीको बुदाँ नं. 12 अनुसार मन्त्रालय तथा प्रदेशले गरेको दरबन्दी मिलानमा स्थानीय तहले सहजिकरण गर्ने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले आफु मातहत रहेका मौजुदा विद्यालयहरुमा आवश्यक दरबन्दी पुनरावलोकन सम्बन्धमा कुनै पहल गरेको छैन।

४९ **नाफामूलक संस्थालाई अनुदान**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६ वितरणमुखी खर्चलाई नियन्त्रण गर्दै संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकमलाई स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा दीर्घकालीन पुजी निर्माण हुने कार्यमा खर्च गर्नुपर्दछ। जसबाट नाफा कमाउने उद्देश्यले स्थापित संस्थालाई अनुदान उपलब्ध गराउन मिल्दैन।यदि उपलब्ध गराउने हो भने पनि सार्बजनिक रुपमा निशुल्क वा न्युन शुल्कमा सेबा उपलब्ध गराउने सुनिश्चित हुनुपर्दछ ।त्यसबाट उपरोक्त बमोजिम सेबा प्रबाह हुने सुनिश्चित छैन ।यस्तो प्रकारको खर्चको केहि उदाहरण निम्नानुसार रहेका छन्

सि.नं.	**अनुदान पाउने संस्थाको नाम**	**प्रयोजन**	**अनुदान रकम**
१	व्यवासायीक कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	पशुपन्छीको लागि दाना बनाउने मेसिन खरिद	३०००० ।-
२	भुषाफेदा मत्श्य तथा पशुपालन फर्म	पशुपन्छीको लागि दाना बनाउने मेसिन खरिद	३०००० ।-
३	सक्षम बहुउदेश्य कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	पशुपन्छीको लागि दाना बनाउने मेसिन खरिद	३०००० ।-
४	मौसमी कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	पशुपन्छीको लागि दाना बनाउने मेसिन खरिद	१००००० ।-

५० **रियल प्लान कार्यक्रम**

शिक्षा तथा मानव विकास केन्द्र सानोठिमी,भक्तपुरको कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०८०/८१ को क्रियाकलाप २.७.१३.४९ कोभिड-१९ बाट पुगेको शैक्षिक क्षेतिको परिपूर्ण तथा अन्य विपद् समयमा सिकाई निरन्तरताको लागि कार्यक्रम REAL PLAN संचालन गर्ने स्थानीय तह तथा विद्यालयको नाम अनुसूची- १६ मा उल्लेख भएको छ।उक्त अनुसूचीमा उल्लेख भए अनुसार विभिन्न जिल्लाका १०० वटा विद्यालयको नाम उल्लेख छ ।कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकाको उक्त अनुसूचीमा नभएका निम्नानुसारका विद्यालयलाई उक्त कार्यक्रमको लागि रकम निकासा भएको छ । यसरी उल्लेख नभएका विद्यालयमा निकासा भएको रकम नियमसंगत नभएको रू

विद्यालयकोनाम	रकम
दुर्गा मावि भैंसेचौर	८००००
वीरेन्द्र मावि बोजिनीडाँडा	८००००
कल्लाबारी मावि कल्लाबारी	८००००
कालिभूमे मावि बोल्ले	८००००
शारदा मावि पोखरे पोखरे भैंसे	८००००
जम्मा	४०००००

अनियमित भएको	४,००,०००

५१ **प्राविधिक धारको विद्यालयको लागि खर्च** –

शिक्षा तथा मानव विकास केन्द्र सानोठिमी,भक्तपुरको कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०८०/८१ को अनुसूची -११ मा प्राविधिक धार संचालन तथा अनुदान प्राप्त गर्ने ५३७ वटा विद्यालयको नाम उल्लेख छ ।सोहि पुस्तिकामा उल्लेख भएअनुसार अनुसूचीमा उल्लेख भएका भन्दा फरक विद्यालयमा प्राविधिक धार संचालन अनुदान निकासा गर्न मिल्दैन । कार्यक्रम कार्यान्वयनमा उल्लेख नभएका निम्नानुसारका विद्यालयमा प्राविधिक धार संचालन अनुदान प्रदान गरेकोले नियमसंगत नभएको रू.

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	रकम	कैफियत
१	दुर्गा माविभैंसेचौर	१००००००	
२	शारदामावि पोखरे पोखरे भैंसे	२७६८०००	संघीय सशर्तको रू.७०००००
जम्मा		३७६८०००	

अनियमित भएको	३७,६८,०००

५२ **अनुदानको अनुगमन**

– सार्वजनिक निकायबाट उपलब्ध गराईएको अनुदानको सही सदुपयोग भए नभएको एकीन गर्न अनुदान उपलब्ध गराउने निकायले समय समयमा अनुगमन गर्नुपर्दछ।तर पालिकाले देहायअनुसार कृषि, पशु, शैक्षिक सेवा, सामान खरिदमा तथा विभिन्न सहकारी संस्थालाई बीउपूँजी तथा अनुदानमा रु अनुदान खर्च लेखेको छ।तर पालिकाबाट बितरण भएको अनुदानको सहि सदुपयोग भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन तथा सोबाट प्राप्त उपलव्धी मापन गरेको छैन।साथै अनुदान सम्बन्धमा स्थानीय अनुदान नीति तय गरेका छैन। तसर्थ अनुगमनलाई प्रभावकारी वनाई संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट वितरण हुने अनुदानमा दोहोरोपना नहुने गरी अनुदानग्राहीको जीबनस्तरमा सुधार आएको यकिन गरी रकमको पूर्ण सदुपयोग गराउनेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।पालिकाबाट अनुदानमा संचालन भएका कार्यक्रमको उदाहरणहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

ग्रामीण कुखुरा विकास कार्यक्रम

क्र स	छनौट भएको फार्म/समूह /सहकारी/ संस्था	कृषकको नाम	रकम	क्रियाकलापहरु
१	डी .एन कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	ठग माया धिमाल	५००००।-	स्थानीय कुखुराको चल्ला खरिद ,स्थानीय दाना ब्यबस्थापन र दाना पानिको भाडा ब्यबस्थापन

२ . पशु आहारा तथा यन्त्रीकरण कार्यक्रम

क्र स	छनौट भएको फार्म/समूह /सहकारी/सस्था	कृषकको नाम	रकम	क्रियाकलापहरु
१	व्यवासायीक कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	पदमलाल घतानी	३०००० ।-	पशुपन्छीको लागि दाना बनाउने मेसिन(कुट्ने पिस्ने)
२	थागम महिला कृषक समूह	देब कुमारी तामाङ	३०००० ।-	पशुपन्छीको लागि दाना बनाउने मेसिन(कुट्ने पिस्ने)
३	भुषाफेदा मत्स्य तथा पशुपालन फर्म	कमली तामाङ	३०००० ।-	पशुपन्छीको लागि दाना बनाउने मेसिन(कुट्ने पिस्ने)
४	सक्षम बहुउदेश्य कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	प्रेम बहादुर भण्डारी	३०००० ।-	पशुपन्छीको लागि दाना बनाउने मेसिन(कुट्ने पिस्ने)
५	जुनतारा कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	बिष्णु माया तामाङ	३०००० ।-	पशुपन्छीको लागि दाना बनाउने मेसिन(कुट्ने पिस्ने)
६	हिले कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसाय फर्म	दिनेश श्रेष्ठ	३०००० ।-	पशुपन्छीको लागि दाना बनाउने मेसिन(कुट्ने पिस्ने)
७	छहरे कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	समिर तामाङ	३०००० ।-	पशुपन्छीको लागि दाना बनाउने मेसिन(कुट्ने पिस्ने)

४ . माछा पालन प्रवर्दन कार्यक्रम

क्र स	छनौट भएको फार्म/समूह /सहकारी/सस्था	कृषकको नाम	रकम	क्रियाकलापहरु
१	मौसमी कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	गीता गुरुङ	१००००० ।-	प्लास्टिक माछा पोखरी निर्माण ,माछा भुरा ब्यबस्थापन

५ . खोर गोठ सुधार तथा जैविक सुरक्षा व्यवस्थापनमा सहयोग कार्यक्रम

क्र स	छनौट भएको फार्म/समूह /सहकारी/सस्था	कृषकको नाम	रकम	क्रियाकलापहरु
१	लालीगुराँस कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	सुन्तली तामाङ	१००००० ।-	जैविक सुरिक्षा सहितको खोर गोठ ब्यबस्थापन
२	योजना कृषि तथा पशुपालन फर्म	लाल बहादुर तामाङ	१००००० ।-	जैविक सुरिक्षा सहितको खोर गोठ ब्यबस्थापन
३	उत्थान कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	बिमल कुमार तामाङ	१००००० ।-	जैविक सुरिक्षा सहितको खोर गोठ ब्यबस्थापन
४	शैलुङ युवा कृषि तथा पशुपालन फर्म	मोहन लाल तामाङ	१००००० ।-	जैविक सुरिक्षा सहितको खोर गोठ ब्यबस्थापन
७	ओख्रे कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	राजु खड्का	१००००० ।-	जैविक सुरिक्षा सहितको खोर गोठ ब्यबस्थापन
८	संचाली कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	धन बहादुर तामाङ	१००००० ।-	जैविक सुरिक्षा सहितको खोर गोठ ब्यबस्थापन

५३ **शैक्षिक प्रतिवेदन**

अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा ३६ को उपदफा (१) मा प्रत्येक पालिकाले गाउँ/नगर सभामा आफ्नो क्षेत्रभित्रका सार्वजनिक र निजी विद्यालय र त्यस्ता विद्यालयमा अध्ययन गर्ने वालवालिकाको संख्या, आधारभूत तहमा विद्यालयमा भर्ना भएका वालवालिकाको संख्या, विद्यालय भर्ना भई आधारभूत तहको शिक्षा पुरा गरेका वालवालिका संख्या, विद्यालय भर्ना भई त्यस वर्ष आधारभूत तहको शिक्षा पुरा नगरी विद्यालय छाडेका विद्यार्थीको संख्या, आधारभूत/माध्यमिक शिक्षाको लागि विनियोजित रकम र त्यसको श्रोत र अन्य आवश्यक कुरा सहितको प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।उपदफा (२) मा उपरोक्त अनुसारको प्रतिवेदन जानकारीका लागि शिक्षा सम्बन्धी विषय हेर्ने संघीय र प्रादेशिक मन्त्रालयमा समेत पठाउनुपर्ने उल्लेख छ।पालिकाले कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम प्रतिवेदन पेश गरेको देखिएन ।

५४ **औषधी खरिद**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ को उपनियम १(क) मा बिस लाख रुपैयाँसम्मको औषधिजन्य मालसामान उत्पादकले राष्ट्रिय स्तरको समाचार पत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको बिक्री मूल्यमा सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था भए छ।तर स्थानीय तहहरुले उक्त प्रक्रिया वेगर रु ४५,१४,५८५ का औषधि सोझै खरिद गरेको छ।यस सम्बन्धी देखिएको व्यहोराहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

खरिद गरेका उक्त औषधि कुन औषधि कम्पनीबाट उत्पादन भएको हो र सोको मूल्य राष्ट्रिय पत्रपत्रिकामा प्रकाशन समेत भएको नदेखिएको,

आपूर्ति हुने औषधि डव्लु.एच.ओ. सटिफइड हुनुपर्ने औषधिको उत्पादन मिति, ब्याच नं र म्याद समाप्त मिति उल्लेख गरी सम्बन्धित विषय विज्ञबाट मुचुल्का उठाई राख्ने नगरेको तथा उक्त औषधि बिक्रीको लागि होइन खुलाएको प्रमाण समावेश नभएको,

औषधिको जिन्सी कितावमा आम्दानी बाँध्दा खरिद गरेको र जिल्लाबाट हस्तान्तरण भई आएको खुल्ने गरी व्यवस्थित रुपमा आम्दानी बाँध्ने नगरेको,

आपूर्ति भएका औषधी एंवम सर्जिकल समान स्टोर दाखिला हुनुअघि स्पेशीफिकेशन अनुसार भए/नभएको नखुलाएको कारण औषधिको गुणस्तर र म्याद सम्बन्धमा यकिन गर्न सकिएन । औषधिको खर्च घटाउदा मागफारामको आधारमा घटाउनु पर्ने एकमुष्ट घटाउने गरेको ।तसर्थ औषधिको खरिद, आपूर्ती, दाखिला तथा खर्चको विवरण अद्यावधिक हुने गरी अभिलेख राख्ने, तोकीएको गुणस्त अनुसारकै औषधि प्राप्त भएको नभएको एकीन गरी हस्तान्तरण तथा खरिद गरिएको औषधिको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने तथा आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बांकी रहेको औषधिहरु जिम्मेवारी जिन्सी अभिलेख व्यवस्थित गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

५५ **एम्बुलेन्सको आम्दानी तथा बैंक दाखिला**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ को दफा ६९ मा स्थानीय तहले आफूले उठाएको राजश्व तथा आयबाट प्राप्त रकम स्थानीय संचित कोषमा राख्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाको स्वामित्वमा दुई एम्बुलेन्स संचालनमा रहेको छ ।शैलुङ्ग गाउँपालिकाको एम्बुलेन्स सञ्चालन निर्देशिका,२०७६ अनुसार उक्त एम्बुलेन्स संचालनमा रहेको छ ।पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार एम्वुलेन्सको आम्दानी रू ३००९००।– देखिन्छ । एम्बुलेन्स सञ्चालन निर्देशिका,२०७६ को पेज नं.५ को नोटमा चालकले सेवा शुल्क,एम्बुलेन्स प्रयोग सम्वन्धी निवेदन वा माग फाराम र सवारी लगबुक भरी समिति मार्फत प्रत्येक महिना समाप्त भएको ३ दिन भित्र कार्यालयमा वुझाउनुपर्ने उल्लेख छ ।तर कानूनमा भएको व्यवस्था सवारी चालकले पालना भएको देखिदैन ।एम्वुलेन्स चालकहरुले नगदि रसिद मार्फत संकलन भएको राजश्व समयमा बैंकमा दाखिला गरेको देखिदैन । संकलित राजश्व तोकिएको समयमा दाखिला नगर्ने कर्मचारीलाई पालिकाले जिम्मेवार बनाई समयमा नैं बैंक दाखिला गराउने तर्फ पालिकाले विशेष ध्यान दिनुपर्ने देखिएको छ ।

५६ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम**

स्थानीय तहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारी प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीयतहभित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७५ को दफा २(१) बमोजिम नगरपालिकाले बेरोजगारको तथ्याङ्क अद्यावधिक गरेर, सुचीमा समावेश भएकाहरुलाई प्राथमिकिकरण गरी प्राथमिकता क्रम अनुसार, कामका लागि रोजगार कार्यक्रममा संलग्न गराई रोजगारी दिनुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा, कार्यालयले बेरोजगार संख्या १५५७ लाई सूचिकृत गरकोमा जम्मा ९१ जना अर्थात सूचिकृत वेरोगारको ५.८४ प्रतिशतले मात्र रोजगार पाएका छन् । कामका लागी रोजगार कार्यक्रम कार्यान्वियनका लागि निर्देशिकामा उल्लेखित व्यवस्थाहरुको पालना नगरी अत्याधिक संख्यामा योजना छनौट भएको, पूर्वाधार एवम् अन्य विकास निर्माणका लागि अधिकाँश योजना छनौट नभई, अनुत्पादनमुलक कार्य गराउने गरी योजना छनौट भएका छन् । साथै श्रमिकको संख्या पनि अत्याधिक रहेकोले कार्यक्रमको उद्देश्य अनुरुप लक्ष्य हाँसिल गर्ने गरी कार्यान्वियन भएको पाईएन । यस कार्यक्रम अन्तर्गत स्थानीय तहभित्रका वडाहरुमा सडक नाला, मोटर बाटो, इनार, प्रतिक्षालय निर्माण कार्य लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गरी यस वर्ष ९१ जनालाई रोजगारी उपलव्ध गराई रु ११८२७४५.४खर्च गरेको छ । लक्षित वर्गलाई ६० दिनदेखि १०० दिनसम्म रोजगारी उपलब्ध गराएको छ । यस अन्तरगत संचालन भएका कार्यक्रमको विवरण निम्नानुसार रहेका छन् ।

वडा नं	कार्यक्रम/योजना संचालन	रोजगार संख्या	कुल खर्च रकम	
वडा नं. १	जुगे ग्योई कोलमखान सडक सोलिङ तथा मर्मत सम्भार आयोजना	१२	७७९७९४.४९	
वडा नं. २	वडा कार्यालय जम्बुसिङ जोड्ने सडक निर्माण तथा मर्मत सम्भार आयोजना	११	६८४५७०.३५	
	देउराली बाघखोर वडा कार्यालय जोड्ने सडक स्तरउन्नति	६	३९५८४१.६	
वडा नं. ३	ठुलोघर दुर्गा मा वि सडक मर्मत स्तरउन्नति आयोजना	११	६८८५६९.१६	
वडा नं. ४	मगा बिर्ता भकारे सडक मर्मत सम्भार आयोजना	७	४३७७०१.१८	
	जोगीडाँडा सेरा आहाले सडक मर्मत सम्भार आयोजना	७	४३५६००.७९	
वडा नं. ५	बिक टोल जितपुर सडक सोलिङ तथा मर्मत सम्भार आयोजना	७	४३०७४७.०२	
वडा नं. ६	हेल्थपोस्ट हिले ओखरबोट सडक मर्मत सम्भार आयोजना	११	७१२९५२.४६	
वडा नं. ७	वडा कार्यालय डाँडागाउँ सडक मर्मत सम्भार आयोजना	६	३७५०४६.४५	
वडा नं. ८	भैसे-फलामपोखरी-भदौरे सडक मर्मत सम्भार आयोजना	१३	८३८८०७.२	
प्रशासनिक खर्च	रोजगार संयोजकको तलब		३६१७६२.४०	
	रोजगार संयोजकको पोसाक		१००००.००	
	रोजगार संयोजकको स्थानीय भत्ता		१२०९०.००	
	प्रविधिक सहायकको तलब		४५१४९०.००	
	प्रविधिक सहायकको पोसाक		१००००.००	
	प्रविधिक सहायकको स्थानीय भत्ता		१०२३०.००	
	रोजगार सहायकको तलब		३१९५१६.००	
	रोजगार सहायकको पोसाक		०.००	
	रोजगार सहायकको स्थानीय भत्ता		७६५७.००	
			६९६२३७६	

५७ मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्रि

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५ अनुसार सार्वजनिक निकायले कुनै पनि खरिदको लागि तोकिएबमोजिम लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने र दफा ८(२) मा यस ऐन र ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धा सीमित हुने गरी टुक्रा टुक्रा पारी खरिद गर्नु नहुने उल्लेख छ। पालिकाले कार्यालय सामानको लागि पालिका तर्फ रु १३,२८,०००.०० गरी विनियोजन गरेकोमा रु १३,२७,७४४.०० को खर्च भएको पाइयो।सार्वजनिक खरिद प्रक्रियामा प्रतिस्पर्धा, स्वच्छता, इमान्दारिता, जवाफदेहिता र विश्वसनीयता प्रवर्द्धन गर्न खरिद योजना निर्माण गर्ने, खरिद माग प्राप्त गर्ने, खरिद गर्ने सामानको लागत अनुमान तयार गरी प्रतिस्पर्धात्मक तवरबाट खरिद गर्ने जस्ता प्रक्रियाहरु पुरा गरी सार्वजनिक खरिद कार्य गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

५८ स्थानीय तहका पदाधिकारी सुविधा

नेपालको संविधानको धारा २२७ मा गाँउ सभा तथा नगरसभाका सदस्यले पाउने सुविधाका सम्बन्धमा प्रदेश कानूनबमोजिम हुने ब्यवस्था अनुसार बागमती प्रदेशका स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ जारी गरेको छ।उक्त ऐनमा भएको ब्यवस्था अनुसार पालिकाबाट देहाय बमोजिम रु ६२ लाख सुविधा वापत भुक्तानी भएको छ ।

५९ सवारीसाधन खरिद

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, केन्द्रीय सरकार र तालुक संघीय मन्त्रालयको परिपत्र, निर्देशन समेतको आधारमा आफ्नो आन्तरिक आम्दानीबाट मात्र सवारी साधन खरिद गर्नु पर्दछ । अर्थ मन्त्रालयको स्थानीय तहमा बजेट तर्जुमा कार्यान्वयन आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पती हस्तान्तरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४ को निर्देशन नं. ५.१५ अनुसार नेपाल सरकारबाट उपलब्ध गराइएको बजेट तथा स्रोत साधनबाट कार्यालयको नियमित प्रयोजनको लागि सवारी साधन खरिद गर्न नपाईने व्यवस्था छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार पालिकाले ४ थान दुई पांग्रे सवारि साधन खरिदमा रु ११९९५९९.९२तथा १ थान चार पांग्रे सवारी साधन खरिदमा रु . ४९४९९९९.९७ बजेटबाट खर्च गरेको छ । महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट संघीय संरचना अनुरूप सरकारका तीनै तहको आर्थिक कारोबार सञ्चालनका लागि स्वीकृत एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ (दोस्रो परिमार्जन २०७६) बमोजिम तोकिएको आर्थिक संकेतमा खर्च लेखाङ्कन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिका कार्यालयले यो वर्ष रु. ६१४९५९८ मा सवारी साधन खरिद गरेकोमा चालु शिर्षक २२२१३ बाट खरिद गरेको देखियो। एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या अनुसार उक्त संकेत नं. बाट मेशिनरी औजारको मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च मात्र लेखाङ्कन गर्न मिल्ने देखिन्छ । सवारीसाधन खरिदको लागि खर्च संकेत नं. ३११२१ तोकिएकोमा यसरी फरक आर्थिक संकेतमा खर्च लेख्ने कार्यमा सुधार गर्दै कानुनमा भएको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

	सवारी साधन	खरिद संख्या	मुल्य	खरिद मिति	प्रयोग गर्ने पदाधिकारी	कैफियत
१.	मोटरसाईकल	४	११९९५९९.९२	२०८१/०२/१७	शैलुङ गा.पा., २ नं वडा ,४ नं वडा, ८ नं वडा	पल्सर १५० सि.सि.
२.	कार/जिप	१	४९४९९९९.९७	२०८१/०२/२१	शैलुङ गाउँपालिका	Scarpio pickup dc 4 wd s 10
जम्मा			६१४९५९८			

६० अनुदान फिर्ता

संघीय एवं प्रदेश सरकारको कानून एवं कार्यविधि बमोजिम ती निकायबाट स्थानीय तहमा प्राप्त हुने समपुरक वाहेकका अनुदान खर्च नभई बाँकी रहेको अवस्थामा सम्बन्धित निकायमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । प्राप्त विवरण (सुत्रको अनुसूची १२ र २१) अनुसार २०८१ असार मसान्तमा देहायबमोजिमको अनुदान खर्च नभई बाँकी रहेकोमा फिर्ता गरेको भौचर लेखापरीक्षणको क्रममा पेश भएको छ ।

अनुदान प्रदान गर्ने निकाय	अनुदानको प्रकार	प्राप्त रकम	खर्च रकम	फिर्ता रकम
संघीय सरकार	शसर्त	२१५०६४०००	१९७१३७०९३.४४	१७९२६९०६.५६
	विषेश	२७१८९८७९	२६२७०५८५	९१९२९४
	समपुरक	५००००००	५००००००	०
प्रदेश सरकार	शसर्त	१६४७८०००	१५२१९००७	१२५८९९३
	विषेश	६८०५३५०	६६८७६४७	११७७०३
	समपुरक	९९५७१६२	८१०८१७४	१८४८९८८

६१ तलबी प्रतिवेदन

स्थानीय सेवा गठन तथा सञ्चालन ऐन, २०७९ को दफा ६९ अनुसार प्रदेश किताबखाना वा प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय वा इकाई कार्यालबाट तलबी प्रतिवेदन पारित नगराई तलब भुक्तानी गर्न नहुने व्यवस्था छ।पालिकाले यस वर्ष तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी स्थायी कर्मचारीलाई रु। १४,६६,७३,७४१।३९ तलब भुक्तानी गरेको छ भने लेखापरीक्षण अवधिसम्म पनि आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को लागि समेत तोकिए बमोजिम तलबी प्रतिवेदन पारित गराएको देखिएन।अतः उल्लेखित कानूनी व्यवस्थाको पालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

६२ उपभोक्ता समिति तथा लाभग्राही समुदायको कार्य

६२.१ **उपभोक्ताको काम** - सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ४४ मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट निर्माण कार्य गराउदा वा सो सम्वन्धी सेवा प्राप्त गर्दा मितव्ययीता, गुणस्तरियता वा दिगोपना अभिवृद्री हुने भएमा वा परियोजनाको मुख्य उद्देश्य नै रोजगारीको सृजना गर्ने र लाभग्राही समुदायलाई सहभागी गराउने भएमा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समूहबाट त्यस्तो कार्य गराउन वा सेवा लिन सकिने उल्लेख छ । साथै नियमावलीको नियम ९७(१४) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट काम गराउदा श्रममुलक कामको निर्धारण, काम वा सेवामा मितव्ययीता, गुणस्तरियता, दिगोपना अभिवृद्धि गर्ने तरिका आम्दानी खर्चको अभिलेख, काम वा सेवाको सुपरिवेक्षण र अनुगमन जस्ता विषयमा सार्वजनिक निकायले अपनाउनु पर्ने कार्यविधी सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयले निर्धारण गर्न सक्ने उल्लेख छ । यस कार्यालयले बाटो निर्माण, भवन निर्माण, खानेपानी संरचना र सिचाई कुलो निर्माण जस्ता कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत गराई उपभोक्ताले निर्माण कार्यमा प्रयोग गरेको लोडर, एक्जाभेटर, डोजर, रोलर जस्ता हेभि मेशिनहरू प्रयोग गरेको विल भर्पाईको आधारमा निर्माण कार्य सम्पन्न गरेको प्राविधिक प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेको छ । उपभोक्ता मार्फत सम्पन्न गरिएका आयोजना श्रम मुलक, मितव्ययी, गुणस्तरिय र दिगोपना अभिवृद्धि हुने खालको नदेखिएको र परियोजनाको मुख्य उद्देश्य रोजगारी सृजना गर्ने नभएकोले उपभोक्ता मार्फत निर्माण कार्य गराएको मनासिव मान्न सकिएन । सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयले समेत उपभोक्ता समितिबाट गराउन सक्ने कामको कार्यविधि तयार गरेको पाईएन । सार्वजनिक खरिद नियमावलीमा भएको खरिद सम्बन्धी प्रकृयाको अवलम्वन गर्दै प्रतिस्पर्धात्मक र गुणस्तरिय निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान जान जरूरी देखिएको छ । केही उदाहरण निम्न छन ।

सि न	उपभोक्ता समितिको नाम	कामको नाम	रकम
१	फस्सु खानेपानी आयोजना उ स ७	खानेपानी आयोजना	१४१८४५३
२	थलथले सिम खानेपानी आयोजना उ स ३	खानेपानी आयोजना	२४१३०००
३	दोर्वाखोला झोलुङ्गे पुल नि उ स	पुल निर्माण	९०००००
४	ओखरबाट हिले हेल्थ पोष्ट सडक नि उ स ६	सडक निर्माण	१९१६९१३
५	दुमर्छे सरसल्या निर्माण उ स	सडक निर्माण	१२४८०००
६	सल्लेरी ठेलावगर रेगु सडक उ स	सडक निर्माण	९६००००
७	न १ वडा कार्यालय पालिका सडक उ स	सडक निर्माण	९६००००
८	बाघखोर पहिरो नियन्त्रण उ स	पहिरो नियन्त्रण	१००८०००
९	पानीघाटबुढेसेरा कृषि सडक उ स	सडक निर्माण	१०५६०००
१०	भरून्गा डाडा खर्क हेल्थपोष्ट सडक नि उ स	सडक निर्माण	१४४००००
११	बाघखोर पोसर्व वडा कार्यालय सडक नि उ स	सडक सोलिङ्ग	१९२००००
१२	पाडेखानी पाटी सडक नि उ स ८	सडक निर्माण	१४४००००
१३	अधेरीखोला नेपालटोल सिचाई निर्माण उ स	सिचाई कुलो निर्माण	४७०६२८
१४	मागा भकारे सडक नि उ स	सडक ग्याबिन	१४४००००

६२.२ **सामुदायिक भवन निर्माण**- स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा २७ मा नक्सा पास नगराई भवन निर्माण गर्न नहुने व्यवस्था छ भने दफा ९७ मा गाउँपालिका तथा नगरपालिका आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक सम्पतिको संरक्षण गर्ने जिम्मेवारी स्थानिय तहको रहने व्यवस्था छ । यस पालिका कार्यालयले उक्त उल्लेखित व्यवस्था बिपरित सरकारी सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण नगरी सार्वजनिक जग्गामा लालपुर्जा र नक्शा पास नगरी निम्न सामुदायिक भवन निर्माण गरी भुक्तानी दिएको रकम नियमसंगत देखिएन ।अत पालिका कार्यालयले यस्तो कार्यमा नियन्त्रण गरी स्थानिय सरकार संचालनको भावना र मर्म अनुसार भवन निर्माण गर्नु पर्दछ ।केही उदाहरण निम्न छन्

सि न	योजनाको नाम	निर्माण स्थल	रकम
१	दूधपोखरी सामुदायिक भवन निर्माण उ स	सार्वजनिक जमिन	७७६४०९
२	मनमोहन स्मृति प्रतिष्ठान भवन निर्माण		४८००००
३	सामुदायिक भवन निर्माण उ स ४		३८४०००
४	कालिमुने भुरुङ्ग सामुदायिक भवन नि उ स		४७९३३७
५	कोलमखान सेवा समाज सामुदायिक भवन निर्माण उ स		४८००००
६	नेगु सामुदायिक भवन नि उ		२८८०००

६२.३ **हाते बिल भरपाईः** आर्थिक कार्यबिधि तथा बित्तीय उत्तरदायीत्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को १० मा जिम्मेवार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च गर्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन बिल भरपाई र कागजात संलग्न भए नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन जाच गर्नु पर्ने ब्यवस्था छ । यस कार्यालयबाट उपभोक्ता समितिद्वारा निमार्ण तथा खरिद कार्यको लागी बिभिन्न समानको बिल भरपाईको भुक्तानी दिदा प्राबिधिक मुल्याङ्कनलाई आधार नलिई उपभोक्ताकाले पेश गरेको बिल भरपाईको आधारमा भुक्तानी दिएको देखिन्छ । यसरी प्राबिधिकले मुल्याङकंन गरी पेश गरेको बिलको आधारमा उपभोक्ता समितिबाट बिल भरपाई नलिई प्रयोग हुने एउटा मात्र समानको बिल धेरै पेश गरेको आधारमा भुक्तानी भएको कारण कार्यालयद्धारा निर्माण भएका काम वास्तबिक हुन भन्न सकिने आधार देखिएन र साथै जसले गर्दा समान ढुवानी कति रकम बराबर भएको हो एकिन गर्री ढुवानी कर समेत असुल गर्न सक्ने आधार देखिएन ।अत कार्यालयले निर्माण कार्यमा प्रयोग भएका वास्तबिक बिल भरपाई मात्र भुक्तानी भौचरसंग राख्न तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ । यस्ता केही उदाहरण निम्न छन् ।

सि.न.	योजनाको नाम	भुक्तानी रकम	समानको नाम	पेश भएको बिल रकम	कैफियत
1.	फस्सु खानेपानी आयोजना उ स ७	१४१८४५३	ढुंगा गिट्टी खरिद ढुवानी	२१९६३३	लिखितम भरपाई
2.	गुम्बा घडेरी ब्यवस्थापन उ स	४८००००	ढुंगा गिट्टी खरिद ढुवानी	१२१८२५	लिखितम भरपाई
3.	मनमोहन स्मृति प्रतिष्ठान भवन निर्माण	४८००००	ढुंगा गिट्टी खरिद ढुवानी	११९३००	लिखितम भरपाई
4.	दुमर्छे सरसल्या सडक निर्माण	१२४८०००	ढुंगा गिट्टी खरिद ढुवानी	६८०६३७	लिखितम भरपाई
5.	सल्लेरी ठेलावगर रेगु सडक उ स	९६००००	ढुंगा गिट्टी खरिद ढुवानी	१५०३५०	लिखितम भरपाई
6.	न १ वडा कार्यालय पालिका सडक उ स	९६००००	ढुंगा गिट्टी खरिद ढुवानी	२२४९००	लिखितम भरपाई
7.	बाघखोर पहिरो नियन्त्रण उ स	१००८०००	ढुंगा गिट्टी खरिद ढुवानी	१८३१९०	लिखितम भरपाई
8.	पानीघाटबुढेसेरा कृषि सडक उ स	१०५६०००	ढुंगा गिट्टी खरिद ढुवानी	२३२०००	लिखितम भरपाई

६२.४ **मु. अ. कर समायोजन प्रमाण पेश गर्नु पर्ने**- सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ को१३ (क)मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले प्राप्त गरेको कुनै काममा निर्माण ब्यवसायीलाई संलग्न गराएको पाईएमा सार्वजनिक निकायले उक्त उपभोक्ता समिति

वा लाभग्राही समुदायसंग भएको सम्झौता रद्द गरी त्यस्तो उपभोक्ता समिति तथा लाभग्राहीलाई भबिष्यमा त्यस्तो कुनै काम गर्न नदिने अभिलेख राखी सो काम गर्ने ब्यवसायीलाइ कालो सुचीमा राख्न सार्वजनिक अनुगमन कार्यालयमा लेखि पठाउनु पर्ने ब्यवस्था छ। यस गाउँपालिकामा संचालित उपभोक्ता समितिले प्राप्त गरेका निर्माण सम्बन्धि कार्य नियमावलीमा भएको ब्यवस्था बिपरित निर्माण ब्यावसायीलाई सहभागी गराई गराएको देखिएका केही उदाहरण निम्न छन । अतः यसरी गराएको कार्यलाई नियमसंगत मान्न सकिने आधार देखिएन ।साथै यसरी निर्माण ब्यावसायीले गरेको कार्यको भुक्तानी दिदा मु.अ.कर बिजक पेश गरेको तर मु.अ.कर भुक्तानीको जानकारी आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई समेत दिएको देखिएन ।अत यसरी गाउपालिकामा पेश भएको बिजकको मु.अ.कर समायोजन गरेको भए निर्माण ब्यावसायीको मु.अ. कर समायोजन प्रमाण पेश गर्ने अन्यथा उक्त रकम असुल गरी राजस्व खातामा दाखिला गर्नु पर्ने देखिएको रू

गो. भौ.न र मिति	योजनाको नाम	निर्माण ब्यावसायी नाम	भुक्तानी रकम	म.अ. कर
१८०।२०८१।३।७	ओखरबाट हिले हेल्थ पोष्ट सडक नि उ स ६	सुब्बा शैलुङ् सप्लार्स	४२५०००	५५२५०
१५१।२०८१।२।३०	थालेडाडा मदौरे सडक उ स	गोल्मादेबि कनस्टक्शन प्रा लि	७११३१३	८१८३२
१४७।२०८१।२।२७	सल्लेरी ठेलावगर रेगु सडक उ स	एम डि कन्स्टक्शन	३२१०८४	३७७४४
१०५।२०८१।१।१६	डोमाङ्पाटा वडा कार्यालय जोडने सडक नि उ स	बासुरी कन्संटक्शन	२३७०००	२७३००
१२२।२०८१।१।३१	भरून्गा डाडा खर्क हेल्थपोष्ट सडक नि उ स	बासुरी कन्संटक्शन	१४४००००	१८८६४५
१००।२०८१।१।९	मकैवारी हेलिप्याड नि उ स	सुब्बा शैलुङ निर्माण सेवा	३२१६४३	३७००३
९९।२०८१।१।९	मादारा टोल गैरी सडक उ स	एम डि कन्स्टक्शन	२१५४००	२४७८०
८२।२०८०।१२।२५	विरौटे नानी सडक उ स ३	गोल्मी देबि कन्स्टक्शन	२४००००	३१८७१
६१।२०८०।११।३०	साननागी ढुगे सडक नि उ स	गोल्मी देबि कन्स्टक्शन	२७२८९५	३१३९५
६०।२०८०।११।२९	दाङ मानेडाडा माथिल्लो दाङ सडक नि उ स	गोल्मी देबि कन्स्टक्शन	५७२०००	६५८०५
५०।२०८०।११।१७	टापु सिक्रि सेगरेल गुफा सडक उ स	बासुरी कन्स्टक्शन	२५९६०६	२९८६६
१२।२०८०।९।२१	सडक सरसफाई कुलो कटान उ स	एम डि कन्स्टक्शन	३२४३५५	३७३१५
६।२०८०।७।२४	सडक सरसफाई तथा मर्मत उ स	बासुरी कन्स्टक्शन	४७७३१२	५४९१२
३।२०८०।७।२१	सडक सरसफाई वडा न ४	रूरू कन्या सप्लार्स एण्ड बिल्डर्स	२३०५२०	२६५२०

प्रमाण पेश नगरेको	७,३०,२३८

६२.५ **ब्यक्तिको निजी जमिनमा सार्वजनिक भवन निर्माण-** सरकारी भवन निर्माणको लागि निजी जमिनको आवश्यक पर्छ भने जग्गा अधिकरण ऐन २०३४ प्रक्रिया पुरा गरी सरकारी भवन निर्माण गर्नु पर्ने ब्यवस्था छ । यस पालिकाले उक्त प्रक्रिया पुरा नगरी सम्वन्धीत जग्गा धनिको मन्जुरीनामा लिई कृषि उपज संकलन केन्द्रको भवन निर्माण गरेको देखिन्छ । लेखापरिक्षणको क्रममा सोधनी गर्दा जग्गा धनि प्रमाण पुर्जा लिन प्रक्रिया थालनि गरेको तर सरकारी कानुनी समस्या देखिएकोले हाल राजिनामा लिन नसकिएको भनाई रहेको छ । अत गाउपालिका कार्यालयले भवन निर्माण भएको जग्गा कृषि उपज संकलन केन्द्रको नाममा लालपुर्जा लिएको प्रमाण पेश गर्नु पर्ने देखिएको रु

भौचर न	योजनाको नाम	जग्गा धनीको नाम	रकम
१४९।२०८१।२।२९पुजिगत	कृषि उपज संकलन केन्द्र भवन निर्माण	अमृता कुमारी कार्की	१४४००००
८१९।२०८१।३।२४ चालु	कृषि उपज संकलन केन्द्र भवन निर्माण	अमृता कुमारी कार्की	९५७८९४

अनियमित भएको	२३,९७,८९४

६२.६ **लागत अनुमान तथा कार्य सम्पन्न परिमाण** - सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२३(१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी कितावमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपभोक्ता समितिहरुबाट सञ्चालित योजनाको ठेक्का बिलहरुमा लागत अनुमान र कामको मूल्याङ्कनमा बराबर परिमाण र रकम उल्लेख गर्ने गरेको देखियो । लागत अनुमान बराबर नै मूल्याङ्कन भएको देखिएकाले यथार्थ कामको परिमाण तथा रकम सम्बन्धमा आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था देखिएन।प्राविधिकले पेश गर्ने कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनमा कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति र कार्य सम्पन्न भएको मिति लगायत खुलाउनुपर्ने सबै तथ्याङ्क पूर्णरुपमा उल्लेख गरेको पाइएन।यसले गर्दा कुन काम कहिले सम्पन्न गर्नुपर्ने र तोकिएको अवधिमा सम्पन्न भए/नभएको विषयमा यकिन हुन नसकिएको हुँदा प्राविधिकले इन्जिनियरिङ नर्म्स अनुसारको उपभोक्ता समितिको बिल बनाउँदा नापजाँचलाई वास्तविक कार्यसम्पादनमा आधारित बनाउनुपर्दछ ।

६२.७ **अनुत्पादक क्षेत्रमा लगानी** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ को उपदफा (३) मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले विकास योजना छनौट गर्दा आर्थिक विकास तथा गरीबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने, उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने, जनताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगारी बढ्ने किसिमका योजनाहरुलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने व्यवस्था छ । तर यस गाउँपालिकाले सामुदायिक भवन, मसानघाट क्लब भवन, मन्दिर तथा गुम्बा निर्माण, खेलकुद मैदान जस्ता अनुत्पादक योजनाहरु समेत अधिक संख्यामा छनौट गरी खर्च गरेको पाइयो । यससम्बन्धी केही उदाहरण देहाय अनुसार छन ।

सि न	योजनाको नाम	निर्माण स्थल	रकम
१	गुम्बा घडेरी ब्यवस्थापन उ स	सार्वजनिक जमिन	४८००००
२	बुद्ध पार्क शालिक निर्माण उ स		४८००००
३	प्रहरी खर्क युवा क्लव भवन नि उ स		२८८०००
४	चरधाम मन्दिर निर्माण उ स		४८००००
५	हिले शिव मन्दिर नि उ स		४७७१४३
६	टासी उर्गेलीङ गुम्वा नि उ स		१९२०००
७	पसल खोला मन्डली चर्च नि उ स		३८४०००

६२.८ **निर्माण सामाग्रीमा मु. अ. कर बिजक बेगर भुक्तानी** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ वमोजिम उपभोक्ता समितिले गरेको खर्चको बिल भरपाई कार्यालयलले जांच गरी प्रतिवेदन लिने व्यवस्था छ । यो वर्ष निम्न उपभोक्ता समितिलाई समान खरिदमा मुल्य अभिवृद्धि कर सहित रकम भुक्तानी दिने गरी लागत अनुमान तयार गरी सोही वमोजिम कार्य सम्पन्न भई भुक्तानी भएकोमा विल पेश नभएको समानको मु.अ. कर भुक्तानी भएको देखिन्छ । यसरी बिजक बेगर मु.अ.कर भुक्तानी दिएको रू. नियमसंगत देखिएन । अतः पालिका कार्यालयले मुल्य अभिवृद्धि कर भुक्तानीको बिजक लिएको भए मु.अ.कर.समायोजन सहितको प्रमाण उपभोक्ताबाट पेश गर्न लगाउने अन्यथा उक्त मु.अ.कर असुल गरी सघिय संचित कोष दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नु पर्ने देखिएको रू.

भौचर नं.	उपभोक्ता समितीको नाम	कामको बिवरण	मु.अ. कर भुक्तानी रकम	बिजक पेश भएको रकम	बिजक पेश नभएको रकम	शिर्षक
१०१।२०८१।१।९	कालिभुमे मा बि भवन नि उ स	भवन निर्माण ईटा ९२५६	१८०४९	१२२३७	५८११	गा पा

असुल गर्नुपर्ने	५,८११

६२.९ **सम्झौता भन्दा बढी भुक्तानी** – पालिकाले झौलुङ्गे पुल निमार्णको लागि (SWAP) कार्यक्रम सशर्त अनुदान र पालिका साझेदारीबाट निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने गरी पालिकाले १३ प्रतिशत अंशदान बेहोर्ने २ प्रतिशत लाभग्राही र बाकी रकम (SWAP) कार्यक्रमले बेहोर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा पालिकाले उक्त शिषर्कमा एकमुष्ट रू ८००००००।०० रकम अवण्डा राखी पालिकाले सम्झौता भन्दा बढी भुक्तानी दिनु पर्ने निर्णय नगरी सोझै अवण्डा बजेटबाट निम्न योजनामा खर्च लेखेको देखिन्छ । यसरी नियमको सम्झौता पालना नगरी बढी खर्च गर्ने रकम पालिकाको निर्णय बेगर खर्च गरेको नियमसंगत देखिएन ।अतः पालिकाले ऐन नियमावलीमा भएको ब्यवस्था पालना गरी खर्च लेख्नु पर्दछ ।

भौचर न	योजनाको नाम	सम्झौता रकम	पालिकाले बेहोर्ने १३ प्रतिशत	पालिकाले भुक्तानी गरेको	बढी भुक्तानी
१९७।२०८१। १३।१८	सिक्रि घट्टेखोला झो पु निर्माण	७५५८३४०	९८२५८४	१२२५३४	२३९९४९
२०८।२०८१। ३।२२	ठुलोखोला झो पु निर्माण	४०७५५५८	५२९८६१	१००००००	४७०१३९
२२७।२०८१। ३।२३	पानीखाने खोला ट्रस पुल निर्माण	३१८१३१६१	४१३५५०	१०५५०००	६४१४५०

६२.१० **प्राविधिक बिल र कार्य सम्पन्न** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी कितावमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । उपभोक्ता समितिहरुबाट सञ्चालित योजनाको ठेक्का बिलहरुमा लागत अनुमान र वास्तविक कामको मूल्याङ्कनमा बरावर परिमाण र रकम उल्लेख भएको देखिन्छ । लागत अनुमान बरावर नै मूल्याङ्कन भएको देखिएकाले वास्तविक काम कति भएको हो भन्ने सम्बन्धमा आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था देखिएन । प्राविधिकले पेश गर्ने कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनमा कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति र कार्य सम्पन्न भएको मिति लगायतका इन्जिनियरिङ नर्म्स अनुसार बिलमा खुलाउनुपर्ने तथ्याङ्क उल्लेख गरेको पाईएन । यसले गर्दा कुन काम कहिले सम्पन्न गर्नुपर्ने र तोकिएको अवधिमा सम्पन्न भए/नभएको विषयमा यकिन हुन नसकिएको हुँदा प्राविधिकले इन्जिनियरिङ नर्म्स अनुसारको उपभोक्ता समितिको बिल बनाउँदा नापजाँचलाई वास्तविक कार्यसम्पादनमा आधारित बनाउनुपर्दछ ।

६२.११ **नापी किताव**- निर्माण सम्वन्धी कामको विवरण नापि कितावमा अभिलेखको रुपमा जनाई राख्नुपर्दछ । प्रयोग गरिने नापि कितावहरु नापी नियन्त्रण खातामा अभिलेख जनाई प्रयोग गर्दा माग फारम भरी निकासा गराई प्रयोग गर्नुपर्नेमा कार्यालयवाट निर्माण कार्यको अभिलेख राख्ने प्रयोजनको लागि नापी कितावको रुपमा प्रयोग नगरी कम्प्यूटरमा राखी लुजसिटको रुपमा प्रयोग गरेको देखियो । उक्त लुज सिटहरु एकिकृत गरी बाइन्डिङ गरी राखेको समेत पाइएन । यसरी लुजसिटमा राख्दा निर्माण कार्यको अभिलेख एकिकृत रुपमा नराखेको कारण परिक्षण तथा मुल्याङ्कन गर्न कठिनाई पर्ने देखिन्छ । साथै लुजसिटमा राखेका विवरणहरु हराउने सम्भावना बढी हुने हुँदा निर्माण कार्यको अभिलेख नापी कितावको रुपमा राखि सोको नियन्त्रणका लागि नापी किताव नियन्त्रण खाता समेत प्रयोगमा ल्याउनुपर्ने देखिन्छ । यस पालिका कार्यालयद्रारा गत आ.वा.मा संचालित योजनाहरुको भुक्तानी यस बष कार्य सम्पन्न भएको आधारमा भुक्तानी दिएको देखिन्छ । लेखापरिक्षणको क्रममा गत आर्थिक बर्षका नापी किताब भुक्तानी बिवरण लेखापरीक्षणको क्रममा पेश नभएकोले जोडजम्मा भिडानगर्न सकिएन । अत कार्यालयले क्रमागत योजनाहरुको नापी किताब एकिकृत गरी राख्नु पर्ने देखिन्छ ।

६२.१२ **अनुगमन नभएको** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १६ (ख) ५ मा उप प्रमुख वा उपाध्यक्षले योजना तथा कायक्रमको अनुगमन सुपरिबेक्षण गरी सो को प्रतिबेदन बैठकमा पेश गर्ने र (ग) २ मा वडाबाट कार्यन्वयन हुने योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्ने

गराउने सो को अनुगमन तथा आवधिक समिक्षा गर्ने गराउने ब्यवस्था छ । यस पालिकामा आर्थिक बर्ष २०८०।८१ मा संचालन भएका योजना तथा कार्यान्वयन भई सम्पन्न भएका योजनाको प्राबिधिक प्रतिबेदनका आधारमा खर्च भुक्तानी गरेकोमा सोको पालिका उप प्रमुख र सम्बन्धित वडा अध्यक्षले योजना तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा सुपरिबेक्षण गरेको प्रतिबेदन पेश गरेको देखिन्छ भने पालिकाद्बारा संचालित योजनाहरु लक्ष्य अनुसार सम्पन्न भए भएन भनी पालिकाले आधिकारिक समिक्षा गरेको प्रतिबेदन छैन । अतः यसले गर्दा पालिकाद्बारा संचालित सबै योजना तथा कार्यक्रम लक्ष्य अनुसार नै सम्पन्न भएका छन भन्ने प्रष्ट आधार देखिएन । पालिकादारा संचालित योजना तथा कार्यक्रमको स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा उल्लेख भएको ब्यवस्था बमोजिम अनुगमन तथा सुपरिबेक्षण गरी समिक्षा गरेको प्रतिबेदन अभिलेखगत रूपमा राख्नु पर्दछ ।

६२.१३ **सार्वजनिक परीक्षण** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, दिगो र भरपर्दो वनाउन कार्यक्रमको सामाजिक परीक्षण अन्तर्गत सार्वजनिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने व्यवस्था बमोजिमको कार्य भएको पाइएन । सार्वजनिक परीक्षणको अभावमा आर्थिक कारोबारमा जवाफदेहिता र पारर्दशिताको प्रवर्द्धन गर्ने कार्यमा बाधा पर्ने देखिन्छ ।यस्तो कार्यमा सुधार गर्नुपर्दछ ।

६२.१४ **गुणस्तर परीक्षण-** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११५(१) अनुसार सार्वजनिक निकायले आपुर्ति गरेका मालसामान सम्झौतामा उल्लेखित प्राविधिक स्पेशिफिकेसन र गुणस्तर वमोजिम भए नभएको निरीक्षण वा परीक्षण गर्नु गराउनु पर्ने व्यवस्था छ ।यस स्थानीय तहले निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समितिले पेश गरेको ल्याब टेष्ट रिपोट बाहेक निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण गरेको पाइएन ।अत कार्यालयले निर्माण तथा खरिद गरेका समानको परिक्षण गराउन तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ । केही उदाहरण निम्न अनुसार छन् ।

सि.नं	निर्माण कामको विवरण	पार्टीको नाम	भुक्तानी रकम
१	कृषि उपज संकलन केन्द्र भवन निर्माण	निर्माण उ स	२३९७८९४
२	लाकुरीकालपानी सडक निर्माण	निर्माण उ स	९६००००
३	थालेडाडा मैदाने सडक निर्माण	निर्माण उ स	१४३९०००
४	सिक्रि घट्टेखोला झोलुङ्गे पुल निर्माण	निर्माण उ स	१२२२५३४
५	वनभित्र चुल्लेटार खानेपानी योजना	निर्माण उ स	७५००००
६	लामादावा बस्ने घर निर्माण	निर्माण उ स	७६८०००

६२.१५ **उपभोक्ता समितिको काम निर्माण ब्यावसायीले गरेको-** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ को१३ (क)मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले प्राप्त गरेको कुनै काममा निर्माण ब्यवसायीलाई संलग्न गराएको पाईएमा सार्वजनिक निकायले उक्त उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायसंग भएको सम्झौता रद्द गरी त्यस्तो उपभोक्ता समिति तथा लाभग्राहीलाई भबिष्यमा त्यस्तो कुनै काम गर्न नदिने अभिलेख राखी सो काम गर्ने ब्यवसायीलाइ कालो सुचीमा राख्न सार्वजनिक अनुगमन कार्यालयमा लेखि पठाउनु पर्ने ब्यवस्था छ। यस पालिकामा संचालित उपभोक्ता समितिले प्राप्त गरेका निर्माण सम्बन्धि कार्य नियमावलीमा भएको ब्यवस्था बिपरित निर्माण ब्यावसायीलाई सहभागी गराई गराएको देखिएका केही उदाहरण निम्न छन । यसरी उपभोक्ता समितिलाई दिएको काम निर्माण ब्यावसायीबाट गराएको नियमसंगत मान्न सकिने आधार देखिएन । अत पालिकाले यस्तो कार्यमा नियन्त्रण गर्नु पर्दछ । केही उदारण निम्न छन ।

गो. भौ.न र मिति	योजनाको नाम	निर्माण ब्यावसायी नाम	भुक्तानी रकम	ब्यावसायीले गरेको काम
१८०।२०८१।३।७	ओखरबाट हिले हेल्थ पोष्ट सडक नि उ स ६	सुब्बा शैलुङ् सप्लार्स	१९१६९१३	४२५०००
१५१।२०८१।२।३०	थालेडाडा मदौरे सडक उ स	गोल्मादेबि कनस्टक्शन प्रा लि	१४३९०००	१६९८०२८
१४७।२०८१।२।२७	सल्लेरी ठेलावगर रेगु सडक उ स	एम डि कन्स्टक्शन	९६००००	३२१०८४
१०५।२०८१।१।१६	डोमाङपाटा वडा कार्यालय जोडने सडक नि उ स	बासुरी कन्संटक्शन	४८००००	४८००००
१२२।२०८१।१।३१	भरून्गा डाडा खर्क हेल्थपोष्ट सडक नि उ स	बासुरी कन्संटक्शन	१४४००००	१६३९७६५
१००।२०८१।१।९	मकैवारी हेलिप्याड नि उ स	सुब्बा शैलुङ निर्माण सेवा	२८२७३६	३२१६४३
९९।२०८१।१।९	मादारा टोल गैरी सडक उ स	एम डि कन्स्टक्शन	४६४९४०	४६४९४०
८२।२०८०।१२।२५	विरौटे नानी सडक उ स ३	गोल्मी देबि कन्स्टक्शन	२४००००	२७७०३५
६१।२०८०।११।३०	साननागीद ढुगे सडक नि उ स	गोल्मी देबि कन्स्टक्शन	४८००००	५७३३४२

६३ योजना छनौट र कार्यान्वयन

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ बमोजिम स्थानीय तहले योजना बनाउँदा सहभागितमूलक, उत्पादनमूलक र प्रतिफल प्राप्त हुने प्रगतिका योजना छनौट गरि प्राथामिकीकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सभाबाट स्वीकृत बार्षिक गाउँ विकास योजना २०८०।८१ को अध्ययन गर्दा पालिकाले स्वीकृत गरी सञ्चालन गरेको अधिकांश योजना न्यून बजेट भएका र लागत प्रभावी हुने किसिमले संचालन गरेको पाइएन । पालिकाले यस वर्ष संचालन गरेका योजना देहाय अनुसार छन् ।

योजनाको तह	१ लाख देखि २ लाख सम्म	२ लाख देखि ५ लाख सम्म	५ लाख देखि १० लाख सम्म	१० लाख देखि ५० लाख सम्म	५० लाख भन्दा माथि	जम्मा
वडास्तरीय	१३	३६	२२	२	०	७३
गापास्तरीय	१	८६	१४	२२	७	१३०

उपरोक्त विवरण अनुसार पालिकाले यस वर्ष रु १ लाख देखि १ करवड सम्मका जम्मा २०३ वटा योजना संचालन गरेकोमा रु.१ लाख भन्दा मुनिका मात्र १४ वटा योजनाहरु रहेका छन् । त्यसैले साना रकमका धेरै योजनाहरु संचालन गर्दा कार्यालयको जनशक्ति वर्षै भरि योजना व्यवस्थापनमा खटिनु पर्ने, संचालित योजनाबाट चालु प्रकृत्तिका कार्यमा बढी खर्च भई लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत नकारात्मक असर पर्ने अवस्था तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

६४ सेवाप्रवाहको स्थिति

यस वर्ष पालिकाबाट निम्नअनुसार सेवाप्रवाह गरेको विवरण प्राप्त भएको छ ।

विवरण	निवेदन दर्ता	सिफारिस भएको संख्या
स्वीकृत घरनक्सा दर्ता पास		
पञ्जिकरणतर्फ		
जन्मदर्ता	६४५	६४५
मृत्युदर्ता	२४५	२४५
बसाईसराईदर्ता	५४(जाने र आउने)	५४(जाने र आउने)
विवाहदर्ता	३४३	३४३
सम्बन्धविच्छेददर्ता	२८	२८

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ अनुसार पालिकाबाट प्रदान गरिने सेवाप्रवाहमध्ये पञ्जिकरण बाहेकका अन्य सेवा सञ्चालनमा सन्तोष जनक देखिएन ।यस सम्वन्धमा पालिकाले सुधार गर्नुपर्दछ ।

६५ **कोटेशन मार्फत कार्य**

सार्वजनिक खरीद ऐन, २०६३, को दफा ८(२) मा र नियमावली २०६४ को नियम ८४ मा १० लाख भन्दा बढीको खरीदमा शिलवन्दी दरभाउ पत्र माग गरी खरीद गर्नु पर्ने, एकै प्रकारको समान पटक पटक खरिद गर्न नहुने र प्याकेजमा खरिद गर्न सकिने समानको प्याकेज बनाई प्रतिष्पर्धी मुल्यमा खरिद गर्नु पर्ने एउटै प्रकृतिका समान प्रतिस्पधी मुल्यमा खरिद गर्दा प्याकेज तयार गरी खरिद गर्नु पर्ने व्यवस्था समेत छ । कार्यालयले आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा बोलपत्र वा शिलवन्दी दरभाउ पत्र माग नगरी अधिकांश निमार्णका कार्य कोटेशनद्रारा गरेको देखिन्छ । यसरी बिभिन्न योजनाको निमार्ण गराएको कार्य गुणस्तरीय भए नभएको कार्यालयले अनुगमन समेत गरेको, प्रमाण अभिलेख राखेको देखिएन साथै उक्त कार्यको ल्याब परीक्षण गरेको देखिएन । यसरी लागत अनुमान तयारी गरी सोही अधारमा सोझै कोटेशन माग गरी कार्य गर्दा ०.०९ प्रतिशत देखि १० प्रतिशत सम्म घटेको मात्र देखिन्छ भने बोलपत्रको माग गरी कार्य गराउदा करिब १० देखि ३३ प्रतिशत सम्म घटी प्रतिस्पधा भएको देखिन्छ। यसरी प्रतिशपर्धा नगरी सोझै कोटेशनदारा कार्यालयले खर्च लेखेको रकमलाई नियमसंगत हो भन्न सक्ने आधार देखिएन । अत कार्यालयले यस्ता कार्यमा नियन्त्रण गरी सार्वजनिक खरिद ऐन नियमावलीको प्रक्रिया पालना गर्नु पदर्छ । यस्ता केही उदाहरण निम्न प्रकार छन ।

सि. नं.	योजनाको नाम	लागत अनुमान	भुक्तानी रकम	घटी प्रतिशत
१	गाउपालिका ग्रराउण्ड निर्माण	९९८०९४	९९८०००	०.०९
२	वडा कार्यालय भौतिक ब्यवस्थापन	७९९८८९	७७१६५७	३.५२

६६ **आवधिक योजना**

नेपाल सरकार खर्चमा मितव्यीयता सम्बन्धी कार्यविधिको बुँदा नं.६ मा कार्यलयको आफ्नो जनशक्तिले गर्न नसक्ने तथा क्षमता नभएमा मात्र परामर्श सेवा लिन सकिने व्यबस्था रहेको छ । त्यसैगरी सोही दफामा कानुन कार्यविधि तथा नियम निर्माण गर्ने काम परार्मश सेवा बाट गर्न नहुने उल्लेख रहेको छ ।संघिय तथा प्रादेशिक सरकार आवधिक योजना तथा मध्कालिन खर्च संरचनासँग तादम्यता हुने गरी पालिकाको ५ बर्षे कार्यक्रम निर्माण गर्नका लागि मिति २०८०।१२।२७ मा सुचना जारी सबैभन्दा कम रकम रु ७०६२५० कबोल गर्ने प्लान्टफर्म इ कन्ट्रक्सन एण्ड कल्सटेन्सी प्रा.लि २०८१।१।२६ संझौता भएको देखिन्छ ।परामर्शदाताबाट ६० दिनमा अन्तिम प्रतिवेदन दिने गरी रु ५६५००० भुक्तानी दिई सम्झौता भए पनि कार्यपालिकाबाट सरोकारबालासँग छलफल तथा नभएकोले अन्तिम रिपोर्ट दिन नसकेको भनाइ रहेको छ।आ.व २०८१।८२ देखि २०८६।८७ सम्मका लागि ५ बर्षे आवधिक योजना तयार पार्नका लागि परामर्श सेवा सम्झौता भएकोले लेखापरिक्षण समयसम्म अन्तिम योजना तयार नभएकोले खर्चको प्रभावकारिता र यसको कार्यान्विनको अवस्था अनुसार उक्त खर्चलाई नियमित मान्न नसकिएको रू.

अनियमित भएको	५,६५,०००

६७ **पेश्कि विवरण**

आर्थिक कार्यविधी तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७को नियम ४७ अनुसार दिईएको पेश्की लिने व्यक्ति तथा संस्थाले काम सम्पन्न भएको पन्ध्र दिनभित्र खर्च प्रमाणित गर्ने आवश्यक बील भरपाई र कागजात सहितको प्रतिवेदनका आधारमा कार्यालय समक्ष पेश गर्नुपर्ने र कार्यालयले पेश भएको सात दिनभित्र फछ्र्यौट गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।नियममा भएको व्यवस्था अनुसार कार्यालयलेदिएको म्याद ननाघेको तथा म्याद नाघेकोपेश्कीको निम्नानुसार विवरण तोकिएको समयमा नै कार्य सम्पन्न गरी पेश्कीफछ्यौट गर्ने तर्फकार्यालयकोध्यान जानुपर्दछ ।

विवरण	पेश्कीको विवरण	
गोल्मोंखोला दुधपोखरी कल्लाबारी खानेपानी आयोजना	गौतम शक्ति । भुमेस्थान जे.भी	१७,२८,०००.००
बाघेवडार पाखाटोल खानेपानी आयोजना	बर्षा निर्माण सेवा प्रा.लि.	१४,५०,०००.००
समपुरक अनुदान साझेदारी प्रदेश	बर्षा निर्माण सेवा प्रा.लि.	७,००,०००.००
जम्मा	३८,७८,०००.००	

६८ **लागत सहभागिता**

पालिकाले आयोजना/कार्यक्रम छनौट गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्ने, नगद सहभागिता तोकिएको अवस्थामा सहभागिता वापतको रकम सम्बन्धित स्थानीय तहको खातामा दाखिला गरी सो को भौचर प्राप्त भएपछि मात्र उपभोक्ता समितिसँग योजना सम्झौता गर्नुपर्ने गर्नुपर्दछ।तर पालिकाले लागत सहभागिता सहितका लागत अनुमान तयार गरेको देखिएन् । अतः नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्दछ ।

६९ **कालापानी-शैलुङ्ग मिनि ग्रेट वाल निर्माण**

संघीय सरकार, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय र शैलुङ्ग गाउँपालिकाको लागत साझेदरीमा कालापानी-शैलुङ्ग मिनि ग्रेट वाल (५०० मीटर) निर्माण गर्नका लागि भएको समझदारी अनुसार कार्यालयले २०७७।७८ मा रु. ६,७९,५६,३९७।- को लागत अनुमान तयार गरी उक्त कार्य बोलपत्र मार्फत् गराउन प्रकाशित सूचना अनुसार रु. ४,९४,१५,४१९।- कबोल गर्ने निर्माण व्यवसायी सोवर्ण निर्माण सेवासँग २०७९।३।१४ सम्म कार्य सम्पन्न गर्ने गरी मिति २०७८।०३।१५ मा सम्झौता भएकोमा भौगोलिक कठिनाइ, हिमपात लगायतका कारण दर्शाई २ पटक म्याद थप भई खरिद सम्झौताको म्याद २०८० पौष मसान्तसम्म थप भई २०८०।०९।१५ मा कामसम्पन्न भएको देखिन्छ ।साथै विभिन्न कार्यको लागि रू.४३५८४३९।– अर्थात सम्झौता रकमको ८.८२ प्रतिशत भेरिएसन भई नयाँ सम्झौता रकम रू.५३७७३८५७।– भएको छ।उक्त कार्यको लागि यो वर्ष पाँचौ रनिङ्ग बिलसम्म रु. ५३४५३१९९।- भुक्तानी भएको छ । सार्वजनिक खरिद ऐन,२०६३ को दफा २७(४) मा वोलपत्रदाताले कवोल अंकको पाँच प्रतिशतले हुने रकम कार्यसम्पादन जमानत वापत पेश गर्नुपर्ने उल्लेख छ । निर्माण व्यवसायीसँग भएको सम्झौताको सामान्य शर्तमा सम्झौता रकम भन्नाले भेरियसन आदेश पछि थप हुने अंक समेत जोडि आएको नयाँ सम्झौता अंकलाई बुझाउछ । भेरियसन आदेश जारी पश्चात नयाँ सम्झौता अंक रू.५३७७३८५७।– रहेको देखिन्छ ।सो सम्झौता अंकको कार्यसम्पादन जमानत पेश हुनुपर्नेमा लेखापरीक्षणको क्रममा पेश भएको छ ।

७० **सम्भाव्यता अध्ययन/डी.पी.आर**

सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को नियम 8.9 मा प्रतिस्पर्धात्मक प्रस्ताव माग गरि परामर्श सेवा खरिद गर्नुपर्ने, यस्तो खरिदमा आवश्यक्ताको पहिचान समेत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यसरी परामर्श सेवा खरिद गर्दा विभागीय जनशक्तिले संभव नहुने विषयमा मात्र परामर्श सेवा लिनुपर्नेमा कार्यालयले सम्भाव्यता अध्ययन, अध्ययन प्रतिवेदन लगायतमा यो वर्ष ४ कार्यमा रु ३४९५७५२.९२ खर्च गरेको छ। यसरी डी.पि.आर. गर्दा सो को आवश्यकता, खरिदमा मितव्ययिता, विभागीय जनशक्तिको परिचालन जस्ता पक्षमा विश्लेषण गरेको छैन। यस्ता सम्भाव्यता अध्ययन तथा प्रतिवेदन खरिद गर्दा ती आयोजना एव कार्यक्रमको लागि बजेट व्यवस्था गरेर कार्यान्वियनमा जाने विषयमा समेत कार्यक्रमले ध्यान पुर्‍याएको छैन। प्रत्येक वर्ष अध्ययन गर्दै जाने, प्रतिवेदनको गुणस्तर र कार्यान्वयनको सुनिश्चितता पनि

नगरिएको अवस्थामा सुधार एवं नियन्त्रण गर्न यस्ता खर्चका सम्बन्धमा ध्यान पुर्याउनु पर्दछ।यस्तो अध्ययन कार्य गराउँदा लाग्ने खर्चको लागत अनुमान तयार गर्दा कुनै आधार नलिई स्वीकृत बजेट बमोजिमकै रकम खर्च गरेको उपयुक्त देखिएन । डी.पी.आर.तयार गर्दा गाऊँपालिकाको प्राविधिक जनशक्ति प्रयोग नगर्नाको कारण स्पष्ट गर्दै आगामी दिनमा आगामी दिनमा गाऊँपालिकाको प्राविधिक जनशक्तिबाट यस्तो कार्य गराउनु पर्दछ । साथै यसरी अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएका आयोजनाहरु कार्यान्वियनमा गएको समेत नदेखिएकोले खर्चको सार्थकता समेत देखिएन । पालिकाले यो आर्थिक वर्षमा गरेका डि.पि.आर./सम्भाव्यता अध्ययनको विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

कार्य विवरण	**ठेक्कान आ.व सहित**	**परामर्श दाता**	**खर्च रकम**	**अध्यन बाट निर्धारण भएको आयोजनाको लागत**
preaparation of Detailed project report (DPR) of Road	SRM/SQ/CS/01-2080/081	plateform/Spiral JV	१३९८६१५.४८	१२७१०५२२३७.४७
Preparation of Detailed Project Report (DPR) for Baghkhor Bazar.	SRM/SQ/CS/02-2080/081	Ripple Training and consulting services Pvt.Ltd	९९८०१४.४२	३११७८८०६०.६१
Preparation of detail project report(DPR) of drinking water supply project	SRM/SQ/CS/03-2080/081	Ripple Training and consulting services Pvt.Ltd	५९९७२४.९	६०७५८२७३.११
Preparation of detailed project report of Park	SRM/SQ/CS/04-2080/081	पार्ककोडी.पी.आर	४९९३९८.१२	३००७८९३७.७१
			३४९५७५२.९२	१६७३६७७५०८.९

७१ ठेक्का तथा खरिद ब्यवस्थापन

७१.१ **भेरिएशन आदेश** - सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा ५४ को -१ _ मा खरिद सम्फौता गर्दाका बखत पूवानुमान गर्न नसिकएको परिस्थितीको सम्फौता कार्यन्वनको क्रममा सृजना भएमा सो को स्पष्ट कारण खुलाइ तोकिए बमोजिमको अधिकारीले तोकिएको कायर्बिधी अपनाई भेरिएशन आदेश जारी गर्न सक्ने ब्यवस्था छ । यस पालिकाले यसरी अनुमान गर्न नसकिएको स्पष्ट देखिने गरी कारण नखुलाई सम्झौतामा कायम भएका आइटमको परिमाण घटी बढी गरी निम्न कार्यको भेरिएशन आदेश रू जारी गरेको देखिन्छ। लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत नै एकिन गर्न सकिन परिमाणको योजना कार्यान्वियन गए पछी भेरिएशन आदेश जारी गरेको नियमसंगत हो भन्न सक्ने आधार देखिएन ।कार्यालयले योजना आयोजनाको लागत अनुमान तयार गर्दाको बखत नै अधिकार पाप्त अधिकारीले लागत अनुमान तथा डइङ्ग डिजाइनको बिस्तृत अध्ययन गरी लागत अनुमान तयार गरी बोलपत्र निष्काशन गर्नुको साथै परिमाण घटी बढीमा भेरिएशन आदेश जारी गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनु पर्दछ ।
आधार देखिएन ।

सि न	योजनाको नाम	शुरू लागत अनुमान	संशोधन अनुमान	सम्झौता रकम	भेरिएशन रकम	कैफिएत
१	ठुलोघर शैलुङ अस्पताल रोड	९६५७६४४	१०२०८१२९	६४०२४३१	३६९७१६	५.७७
२	ग्रेटवाल निर्माण	७०४१०५३४.८५	७६६१३७०२	४९४१५४१८	४३५६६४९	८.८१

७१.२ **बढी भुक्तानी** -

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-१२** को निर्णयले रू **११,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

७१.३ **ठेक्का व्यवस्था** - सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ मा खुला रुपमा वोलपत्र आह्वान गरी खरिद गर्ने सम्वन्धी व्यवस्था छ । पालिकाले वोलपत्र मार्फत प्रतिस्प्रधी आपूर्तिकर्ता छनौट गरी वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका निर्माणका योजना कार्यान्वियन गर्दै आएको छ । यस्ता योजना लागत अनुमान भन्दा २२.०१ देखि ४७.७६ प्रतिशत सम्म घटीमा गर्ने गरी कबोल भए अनुसार कार्यान्वियन गराएको पाइयो । पालिकाले स्वीकृत नम्सका आधारमा तयार भएको लागत अनुमान भन्दा धेरै घटीमा सोही गुणस्तरको कार्य गर्न कबोल गरी अधिकांश योजना निर्माण सम्पन्न गरी भुक्तानी फरफारक गरेको पाइयो । यस्ता योजनाको भुक्तानी गर्दा निर्माण सामाग्री र निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षण गरेको भए पनि न्यून लागतमा सोही गुणस्तरको कार्य भएको सम्वन्धमा नर्म्समा नै अधिक मूल्याङ्कन भएको हो वा गुणस्तरमा सम्झौता गरी भुक्तानी फरफारक भएको हो सो सम्वन्धमा पालिकाको ध्यानाकर्षण हुनुपर्ने देखिन्छ । साथै निर्धारित गुणस्तरमा कार्य भएको प्रमाणित गरी भुक्तानी गरेका कार्य निर्धारित अवधि सम्म टिकाउ भए नभएको यकिन गर्न प्रणाली सुदृढ गरी न्यून मुल्यमा नै गुणस्तरीय कार्य हुने भएमा नर्म्स समेत सम्वन्धित निकायले पुनरावलोकन गर्नु पर्ने देखिन्छ । यस्ता केही योजनाको विवरण देहायमा उल्लेख छ । लागत अनुमानको तुलनामा उल्लेख्य प्रतिशत घटीमा गर्ने गरी कबोल तथा सम्झौता भएका केही योजनाको निम्न अनुसार छ ।

क्र.सं.	योजनाको विवरण	ठेक्का नं.	बोलपत्रदाता	लागत अनुमान	सम्झौता रकम	घटी प्रतिशत
१	ढुंगे मनगाउ झोर सडक	३।२०८०।८१	१४	१९९९८४	१०१४३	४७.७६
२	कुवा बिरता भकारे सडक	८।२०८०।८१	३	३२५०	२१८३	३२.८
३	टुडिखेल गोठपानी सडक	४।२०८०।८१	२	४९९८	३७५०	२२.०१
४	हुलाके सडक नर्माण	२।२०८०।८१	११	१९९९३	१०१९०	४७.६८
५	शैलुङ आ स्वास्थ्य भवन निर्माण	५।२०८०।८१	६	१४९८५	१०५१९	२७.३३
६	पर्सव खानेपानी निर्माण	६।२०८०।८१	५	१२१२३	७७८४	३८.८
७	प्याथर खोला खानेपानी निर्माण	७।२०८०।८१	६	१२५९७	६९४६	४२.५९

पालिकाले उपलब्ध गराएको बिवरण अनुसार बिगतबाट सर्दै आएका ४ वटा ठेक्क मध्ये २ वटा यस बर्ष सम्पन्न भई २ वटा संचालनमा रहेका छन भने यस बर्ष सम्झौता भएका १५वटा मध्य १३ वटा सम्पन्न भई २ वटा बाकी रहेको देखिन्छ ।अत कार्यालयले समयमै कार्य सम्पन्न गराउन तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

७१.४ **म्यादथप**-सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४,को नियम १२०मा खरिद संझौता बमोजिमको काम संम्झौताको अवधि भित्र पूरा गर्न नसकेमा निर्माण व्यवसायीले सम्बन्धित सार्वजनिक निकायमा निवेदन दिनु पर्ने र कार्यालयले सो निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गरी गराई कारण उचित लागेमा म्याद थप गर्न सक्ने प्रावधान छ । म्याद थप गर्नुअघि सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीले समयमा नै काम सम्पन्न गर्न भर मग्दुर प्रयास गरे नगरेको, काबुबाहिरको परिस्थिति भए नभएको, कार्यालयले उपलब्ध गराउनु पर्ने कुराहरु उपलब्ध गराए नगराएको जस्ता कुराहरुको विश्लेषण गरेर मात्र खरिद संम्झौताको म्याद थप गर्नुपर्ने कुरा पनि सोही नियममा उल्लेख छ । कार्यालयले म्याद थप गर्नु अगाडि यी कुराहरुको बारेमा विश्लेषण गरी एक पटक म्याद थप गरे पछि पटक पटक एउटै कारण देखाई म्याद थप गर्ने गरेको देखियो । निर्माण व्यवसायीले म्याद थपको निवेदन दिँदा थपिएको समयमा काम सम्पन्न गर्न सक्ने उल्लेख गरेको अवस्थामा पनि पुन: सोही व्यहोरा दोहोरिने गरेको छ । तर निर्माण व्यवसायीले काममा कुनै प्रगति नगरेको अवस्थामा पनि नियम १२१ अनुसार पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति नलिई म्याद थप गर्नाले निर्माण व्यवसायीले काम सम्पन्न गर्न चासो दिने गरेको देखिएन । तसर्थ कार्यालयले संम्झौता अनुसारको काम समयमा नै सम्पन्न गर्न निर्माण व्यवसायीलाई जिम्मेवार बनाउनु पर्ने देखिन्छ । कार्यालयले उपलब्ध गराएको विवरण निम्नानुसार छ ।

ठेक्का नं	ठेक्काको विवरण	सम्झौता मिति	सम्झौतारकम	सम्पन्नगर्नु पर्ने मिति	हाल सम्मको भुक्तानी	म्याद थप अबधि	सुरु अबधिको म्याद थप प्रतिशत
६। २०७९। ८०	Bagheobar खानेपानी योजना	२०७९। १२। २४	१८१३४९६८	२०८०। ९।२८	३६९४७८०	२०८१।९ ।३०	१००
७। २०७९। ८०	गोल्मोखोला खानेपानी	२०७९। १२। २४	५५०२४७८१	२०८१।२। २५	२२२७८७७८	२०८१।९। ३१	१००

कार्यालयले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार हाल ठेक्का सम्झौता शुरु अवधिको १०० शतप्रतिशत अवधिभन्दा बढी म्याद थप भएका २ ठेक्का रहेको छ। एउटै कारण जनाई पटक पटक गरी निर्माण कार्यको शुरु सम्झौता अवधिभन्दा बढी अवधिको म्याद थप गरिए पनि कार्य सम्पन्न हुन सकेको छैन। सम्झौतामा व्यवस्था भए अनुसार कार्यतालिका बमोजिम काम सम्पन्न गराउनु पर्दछ ।

७१.५ **अधुरा आयोजना** – सार्वजनिक खरिद ऐन 2063 को दफा 59.3 ख मा सेवा प्रदायक वा व्यवसायीले काम नगरेको कारणबाट सार्वजनिक निकायले काम गराउनु पर्दा लागेको थप लागतको दायित्व निज व्यवसायी ले व्यहोर्नु पर्ने व्यवस्था छ। कार्यालयले यो वर्षसम्मका सेवा प्रदायकले तोकिएको समयमा कार्य सम्पन्न नगरेको कार्य तालिका अनुसार कार्य गर्न व्यवसायीलाई निर्देशन दिएको देखिएन। सम्झौता अवधिको शत प्रतिशत अवधि समाप्त हुँदा पनि व्यवसायीले कार्य नगरेको कारणले आयोजना अधुरा रहेको छ। यस्तो अवस्थामा सम्बन्धित व्यवसायीको कार्य योजना लिएर निर्माण/आपूर्ति कार्य गर्नु पर्दछ। सो अनुसार नगर्ने व्यवसायीको कारणबाट आयोजनाको समय र लागत वढ्दै गएको अवस्थामा ठेक्काको अवस्था विश्लेषण गरी उल्लिखित कानुनी व्यवस्था अनुसार बैकल्पिक माध्यमले कार्य गरेर वढी दायित्व आउने लागत सम्बन्धितबाट भराउने गरी कार्य सम्पादन गराउनु पर्दछ।यस सम्वन्धमा पालिकाले सुधार गर्नुपर्दछ ।पालिकाका अधुरा योजनाहरु निम्नानुसार रहेका छन्।

कार्यक्रमको नाम	ठेक्का न आ.व सहित	निर्माण व्यवसायी	सम्झौता मिति	सम्पन्न गर्नु पर्ने मिति	यो वर्ष सम्मको खर्च	भौतिक प्रगति
Bagheodar Pakhatol Water Supply Project	SRM/NCB/W/06-2079/080	वर्षा निर्माण सेवा ,भक्तपुर	२०७९/१२/२४.	२०८१/०३/१०.	३६९४७८०.६३	५५%.
Golmokhola Dudhpokhari Kallabari Water Supply Project	SRM/NCB/W/07-2079/080	गौतम शक्ति/ भुमेस्थान जे भी,काठमान्डौ	२०७९/१२/२४.	२०८१/०९/३०.	२२२७८७७८.१९	५५%.
Hulake Hile Gochet Gaunpalika Road	SRM/NCB/W/02-2080/081	आर.डी .एस इन्जिनीयारिंग ,दोलखा	२०८०/०८/१९.	२०८१/०३/१५.	५६०८५११.४८	७५%.
Dhunge Managuan Jhor Road	SRM/NCB/W/03-2080/081	आर.डी .एस इन्जिनीयारिंग ,दोलखा	२०८०/०८/१९.	२०८१/०३/१५.	८३८३३७३.५१	८५%.
Tudikhel Gothpani Road	SRM/NCB/W/04-2080/081	सडक निर्माण	४९९८८६५.४६	४८०९४८६.०२		३७४२७४०.१३

७१.६ **कन्टिन्जेन्सी खर्चको अभिलेख :** सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १०(७) अनुसार लागत अनुमान तयार गर्दा लागत अनुमानको ५ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी कन्टिन्जेन्सी खर्च समावेस गर्न सकिने र नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयको मिति २०७०।१।१५ को निर्णयअनुसार खर्च गर्दा पूँजीगत प्रकृतिको २ प्रतिशत र अन्य सानातिना खर्च ३ प्रतिशतभन्दा नबढ्ने गरी खर्च गर्न सकिने ब्यवस्था

गरेको छ । कार्यालयबाट योजना कार्यान्वयन गर्ने क्रममा प्रत्येक कार्यक्रम खर्चबाट विभिन्न प्रतिशत का दरले बिलबाट यस्तो रकम कट्टी गर्ने गरेको छ।कार्यालयले आ.व २०८०।८१ मा कन्टीन्जेन्सी बापत कति कन्टीन्जेन्सी कट्टि भएको हो भन्ने कुराको अभिलेख छैन । यसरी कट्टी गरेको रकमको कार्यक्रमगत कन्टिन्जेन्सी खर्चको अभिलेख खडा गरी राख्नु पर्नेमा राख्ने गरेको छैन ।

७१.७ **कार्य सम्पन्न प्रतिबेदन -** सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ११७ मा सार्वजनिक निकायले सम्पन्न भएका निर्माण कार्य आपूर्ति गरिएको मालसामान वा प्रदान गरिएको सेवा स्वीकार्दा सोको निम्न ब्यहोरा राखी प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्ने ब्यवस्था छ । खरिद सम्झौता संख्या, सम्पन्न भएको निर्माण कार्य,पाप्त भएको माल समान वा सेवाको बिवरण,निर्माण कार्य सम्पन्न भएको वा मालसमान वा सेवा पाप्त भएको मिति, सम्पन्न निर्माण कार्य,पाप्त मालसमान,वा सेवा स्वीकृत भएको मिति ,उल्लेखित बमोजिमको ब्यहोरा प्रतिबेदन तयार भएपछि सार्वजनिक निकायले आवश्यक प्रक्रिया पुरा गरि भुक्तानीको लागी आर्थिक प्रशासनमा लेखी पठाउनु पर्ने ब्यवस्था छ । यस कार्यालयद्रारा आर्थिक बर्ष २०८०।८१ मा संचालित वा बिगत आ.वा.बाट सर्दै आएका योजना यस बर्ष सम्पन्न भएका आधारमा कार्यालयले कार्य स्वीकार प्रतिबेदन तयार गरी भुक्तानी गरेको देखिन्छ । यसरी कार्यालयले आर्थिक बर्ष २०७९।८० मा कार्य स्वीकार गरी भुक्तानी दिएका योजनाको निर्माण कार्य सम्पन्न भई त्रुटी सच्याउने दायित्वको अवधि समाप्त भए पछी सार्वजनिक निकायका प्रमुखले त्यस्तो निर्माण कार्य स्वीकृत ड्रइङ्ग डिजाइन वा स्पेशिपीकेशन बमोजिम भए नभएको कुरा प्राबिधिक कर्मचारीबाट जाच बुझ गराई कार्य सम्पन्न प्रतिबेदन तयार गर्नु पर्नेमा कार्य सम्पन्न प्रतिबेदन तयार गरेको बिवरण लेखापरीक्षणको समयमा उपलब्ध भएन । कार्य सम्पन्न प्रतिबेदन बेगर कार्यालयले स्वीकार गरेका योजनाहरूको कार्य, स्वीकृत ड्रइङ्ग डिजाइन गुणस्तर र स्पेसिफिकेशन अनुसार भएको छ भन्न सकिने आधार देखिएन । अत कार्यालयले सार्वजनिक खरिद नियमावलीमा भएको ब्यवस्था बमोजि सम्पन्न योजनाको कार्य सम्पन्न प्रतिबेदन तयार गर्नु पर्दछ ।

७२ **नागरिकता नम्बर एकै भएका लाभग्राही**

नेपाल सरकारलेजारी गर्ने नागरीकता परिचय पत्र नं. एकव्यक्तिको एकै रहने गरी जारी गर्दछ । यस गाउँपालिका अन्तर्गतका वडाको त्रैमासिको रुपमा निकासा भएको सामाजिक सुरक्षा भत्ता निकासाको विवरणनमुना परीक्षण गर्दा निम्न व्यक्तिहरुको नागरिकताप्रमाणपत्र नं. दोहोरो परेको देखिएको छ ।यस गाउँपालिका अन्तर्गतका वडा कार्यालयले प्रत्येक त्रैमासिकको सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने लाभग्राहीहरुको विवरण परीक्षण गरी लगत कट्टा गर्ने वा दोहोरो परको भए सम्बन्धितबाट असुल गरी एम. आइ. एस. प्रणालीमा अद्यावधिक गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

क्र.स	लाभग्राहीको नाम	ना. प्र. नं.	किस्ता	रकम भुक्तानी
१	सुशिला बस्नेत	२२३००७१	प्रथम	७९८०
	रुपा बस्नेत	३३३००७१		
२	धन बहादुर मगर	३५८४	प्रथम	१२०००
	मन कुमारी श्रेष्ठ	३५८४		
४	हरि बहादुर खड्का	४१८१	प्रथम	१२०००
	पुस्पा कुमारी श्रेष्ठ	४१८१		
५	ठुलिमाया तामाङ	२२००७५२१	प्रथम	१२०००
	कमला खड्काक	२२००७५२१		
६	कमला कार्की	२२३००६२१२	दोस्रो	७९८०
	बिन्दु खत्री	२२३००६२१२		
	जम्मा			५१,९६० ।-

७३ **लगत कट्टा**

सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७७ को दफा११मा कुनै लाभग्राहीको मृत्यु भएमा, एकल महिला लाभग्राहीले विवाहगरेमा, वा ऐन, नियमावली तथा कार्यविधि बमोजिम लगतकट्टा हुनुपर्ने,लाभग्राहीको हकवाला वा प्रचलित कानूनबमोजिम कासूचकले सम्बन्धित स्थानीय तहको वडाकार्यालयमा त्यस्तो घटना भएको३५दिनभित्र घटनादर्ता गराई सम्बन्धि तस्थानीय तहको अभिलेखबाट नाम हटाउनुपर्ने, लाभग्राही कोनाम कार्यालय प्रमुखबाट निर्णय गराई प्रणालीबाट लगतकट्टा गरी स्थानीय तहको मूल अभिलेखमा समेत जनाउनुपर्ने व्यवस्था छ।साथै दफा१५ (२) मा भत्ताखाइपाई आएको कनै व्यक्तिको मृत्युभएमा मृत्युभएको दिनसम्मको भत्ता मृतकको नजिकको हकवालालाई भुक्तानी दिनेभनी उल्लेख छ।पालिकाले देहायका लाभग्राहीको खातामा लगतकट्टा भई सकेपनि रु. 168462।-बढी रकम लाभग्राहीको खाता मापठाएको हुदा सो रकम फिर्ता गरी सँघीय सञ्चित कोषमा दाखिला हुनुपर्नेरू.

क्र.सं.	वडा नं.	लक्षित समूह	परिचय नं.	नाम	जन्म मिति	नागरिकता नं.	लगत कट्टाको कारण	लगत कट्टा लागुहुदा पनि निजको खातामाक़ रकम दाखिला मिति/	भुक्तानी भएकोकिस्ता	लगत कट्टा गरेकोमिति	महिना
1	2	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	2.00301E+12	नोर्किन ढोल्मो तमाङ	1/23/2003	2135	मृत्यु	7/5/2080	दोस्रो	7/5/2080	2.25
2	8	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	1.99905E+12	मानबिर कामि	5/2/1999	३३६११८४	मृत्यु	9/15/2080	दोस्रो	9/15/2080	0.15
5	8	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	1.99407E+12	डिल्ली बहादुर थापा	7/3/1994	2844177	मृत्यु	2/25/2080	चौथो	2/25/2080	1.5
1	7	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	1.9961E+12	औतारी सिंह तमाङ	10/10/1996	2908721	मृत्यु	10/12/2080	तेस्रो	10/12/2080	2.18
2	7	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	1.99704E+12	टिक बहादुर खडका	4/22/1997	2834	मृत्यु	8/27/2080	दोस्रो	8/27/2080	1.3
5	3	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	1.98701E+12	कृष्ण बहादुर श्रेष्ठ	1/1/1987	2.1283E+15	मृत्यु	10/29/2080	तेस्रो	10/29/2080	2
1	1	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	1.99405E+12	लाढोल्मो तमाङ	5/5/1994	१६१५९५२	मृत्यु	8/25/2080	दोस्रो	8/25/2080	1.5
2	1	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	1.99403E+12	सुकडोलमा तमाङ	3/30/1994	221008105	मृत्यु	10/8/2080	तेस्रो	10/8/2080	2
5	6	अन्य जेष्ठ	1.99603E+12	इन्द्र बहादुर कार्का	3/1/1996	3715	मृत्यु	8/18/2080	दोस्रो	8/18/2080	1.12

		नागरिक भत्ता									
1	8	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	2.01005E+12	अकबिर बिंक	5/2/2010	२६४५१८५	मृत्यु	11/19/2080	तेस्रो	11/19/2080	1.11
2	6	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	2.00407E+12	कृष्ण बहादुर कार्की	7/3/2004	1388199	मृत्यु	2/3/2081	चौथो	2/3/2081	2
5	8	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	2.00605E+12	मोति बहादुर उप्रेती	5/9/2006	193430	मृत्यु	7/23/2080	तेस्रो	7/23/2080	2.7
1	7	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	2.00905E+12	नेत्र बहादुर गुरुङ	5/2/2009	३४४-३०	मृत्यु	10/15/2080	तेस्रो	10/15/2080	2.15
2	7	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	1.99403E+12	टुन्नादेवि बस्नेत	3/7/1994	235231	पेन्शन	10/8/2080	तेस्रो	10/8/2080	2.22
5	1	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	2.00001E+12	लालकुमारी तमाङ	1/4/2000	2400	मृत्यु	11/23/2080	तेस्रो	11/23/2080	1.7
2	6	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	1.98004E+12	चन्द्र बहादुर खडका	4/2/1980	1044208	मृत्यु	2/2/2081	चौथो	2/2/2081	1.28
5	4	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	1.99708E+12	रेवती सुवेदी	8/5/1997	20273	मृत्यु	10/28/2080	तेस्रो	10/28/2080	2.2
1	7	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	2.00506E+12	कर्ण बहादुर विश्वकर्मा	6/5/2005	3583	मृत्यु	11/5/2080	तेस्रो	11/5/2080	1.25
2	8	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	2.00904E+12	मैया तमाङनी	4/5/2009	223006253	मृत्यु	10/19/2080	तेस्रो	10/19/2080	2.11

5	8	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	2.01009E+12	मन कुमारी तमाङ्ग	9/7/2010	22306143	मृत्यु	10/2/2080	तेस्रो	10/2/2080	2.28
1	1	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	2.00612E+12	हर्क बहादुर तमाङ	12/8/2006	9015574	मृत्यु	10/25/2080	तेस्रो	10/25/2080	2.5
54	1	अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	1.99509E+12	सकल बहादुर तमाङ	9/8/1995	5786	मृत्यु	5/1/2080	पहिलो	5/1/2080	2

असुल गर्नुपर्ने	१,६८,४६२

७४ **सामाजिक सुरक्षा**

आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा गाउँपालिकाले वितरण गरको सामाजिक सुरक्षा रकम र लाभग्राहीको विवरण देहाए बमोजिमरहकोछ।

गाउँपालिकाको जनसंख्या (२०७८सालको जनगणना अनसार)	लाभग्राही संख्या	लाभग्राही प्रतिशत	सामाजिक सुरक्षा रकमरु.
१७९२३	२८८४	१६.०९	२९७९१३८
१७९२३	२९६६	१६.५५	३०५३२८३९
१७९२३	२९७९	१६.६२	३०७७५४०७
१७९२३	२४८०	१३.८३	२४६९०६१६
जम्मा	११३०९		११५७९६०००

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८०/८१

कार्यालय र स्थान : शैलुङ गाउँपालिका, दोलखा , शैलुङ्ग गाउँपालिका , दोलखा

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	लक्ष्मी प्रसाद अधिकारी	२०८०-२-१९	२०८०-१०-२७
कार्यालय प्रमुख	संजिब न्यौपाने	२०८०-११-१	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	प्रकाश बहादुर बोगटी	२०८०-८-१७	२०८१-१२-८
लेखा प्रमुख	दामोदर पन्थी	२०७७-४-१	२०८०-८-१७
लेखा प्रमुख	कुमार प्रसाद सेडाई	२०८१-१२-८	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
२१८,३०३	१४,७८२,५५५	१,१७८,१८२	०	०	०
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	१६,१७९,०४०
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्यौंट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	३९२,९८९
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	१५,७८६,०५१

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		६४९९४४८३.५	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	३३१९२३६७८.४	चालु खर्च	३१५९७२३२५.८
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	४१५७६८२८	पूँजीगत खर्च	२०२४४९४००.६
राजश्व बाँडफाँट	९१५७६१३७.१७	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	११८४४७८६०
आन्तरिक आय	६१४८०२१.२३		
अन्य आय	१३४४३०६४०.३१		
कुल आय	६०५६५५३०५.११	कुल खर्च	६३६८६९५८६.४
बाँकी मौज्दात		३३७८०२०२.२१	

अनुसूची - २

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानीय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा दरबन्दी पुनरावलोकन गरी जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- पालिकाले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितता बेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा खरिद सम्झौतामा तोकिए बमोजिमको जनसहभागिताको अंश समितिबाट व्यहोर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा कतिपय काममा सो अंश व्यहोरेको यकिन नगरी भुक्तानी दिएकोले सम्बन्धित कर्मचारीलाई जवाफदेही बनाउनुपर्दछ ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फर्स्यौट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फर्स्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फर्स्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फर्स्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।